

Budapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtudományi Kar

A felszámoló kijelölésének problematikája a hatályos szabályozásban

Készítette: Dénes Tibor Balázs
Felszámolási és vagyonfelügyeleti szak
2013

Konzulens: Dr. Zsiga László

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	4
1.1	A gazdasági válság hatása a felszámolások alakulására	4
1.2	A felszámolási eljárások elosztásának jelentősége	6
1.3	Célkitűzés	7
1.4	Alkalmazandó módszertan	8
1.5	Felhasználandó források	9
2.	A felszámoló kijelölésének szabályozása 1991 és 2009 között	10
2.1	A Cstv. vonatkozó szabályai a megjelenéstől 1993-ig	10
2.2	A Cstv. vonatkozó szabályai 1993 és 1997 között	11
2.3	A Cstv. vonatkozó szabályai 1993 és 1997 között	13
2.4	A Cstv. vonatkozó szabályai 2006 és 2009 között	16
2.5	Az 1991 és 2009 közötti időszak összefoglaló értékelése	16
3.	A felszámoló kijelölésének szabályozása 2009-től napjainkig	18
3.1	Változások a 2009. évi LI. törvény hatására	18
3.2	A BÜSZ vonatkozó szabályai	18
3.3	A kijelölés szabályai 2010-től	19
3.4	A Cstv. és a 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet viszonya	20
3.5	Az elektronikus kijelölés eredményétől való eltérés problematikája	22
3.6	A kijelölt felszámoló személyében történő változás	23
3.7	Az elektronikus kijelölés szabályrendszerének összefoglaló értékelése	24
4.	Az elektronikus kijelöléssel kapcsolatos különböző álláspontok	26
4.1	A Felszámolók és Vagyonfelügyelők Országos Egyesülete álláspontja	26
4.2	A Magyar Ügyvédi Kamara előzetes álláspontja	28
4.3	Sajtóvélemények az elektronikus kijelölés bevezetése előtt	29
4.3.1	Sorsolni fogják a felszámolókat Origó 2009. május 29.	30
4.3.2	Számítógép választja ki a felszámolókat július 1-től, nem a bíró	30
4.3.3	Megpörgetik a felszámolókat. Világgazdaság Online 2010.05. 20.	31
4.4	A Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának álláspontja	32
4.5	A Transparency International Magyarország álláspontja	34
4.6	Összefoglaló értékelés a különböző társadalmi szereplők részéről	36
5.	A kijelölési szabályok problémaköre a bírói gyakorlatban	37

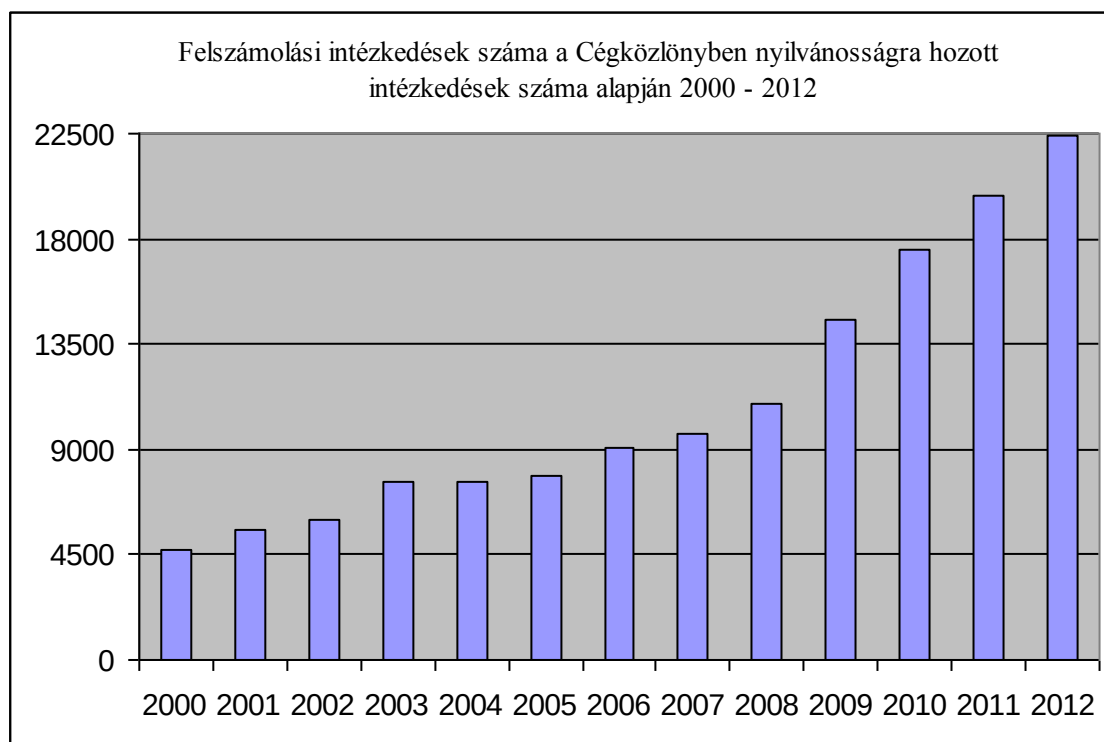
5.1	Jogorvoslati lehetőség a felszámolót kijelölő rendelkezéssel szemben	37
5.2	A kijelölő rendelkezéssel szembeni jogorvoslati lehetőség megszűnése	38
5.3	Összefoglaló értékelés a bírói gyakorlatról	42
6.	A felszámolók kijelölésével kapcsolatos statisztikai elemzés	43
7.	A felszámoló kijelölésének szabályozása a nemzetközi gyakorlatban	45
7.1	Belgium	45
7.2	Észtország	45
7.3	Finnország	46
7.4	Hollandia	46
7.5	Lettország	46
7.6	Luxemburg	47
7.7	Németország	47
7.8	Olaszország	48
7.9	Szlovénia	48
7.10	Összefoglaló értékelés	49
8.	Összefoglaló következtetések és javaslat	51
	Melléklet a 6. fejezethez	55
	Felhasznált joganyagok jegyzéke	58
	Felhasznált irodalom jegyzéke	58

1. Bevezetés

A 2008-ban beköszöntő pénzügyi, majd az abból kialakuló általános gazdasági válság hazánkat is jelentősen megtépázta. Ennek a válságnak a terhei a gazdasági és társadalmi élet minden szereplőjét sújtják, természetesen nem azonos mértékben. A gazdasági élet minden szektorára – állam, vállalatok, magánszemélyek – elmondható, hogy jövedelmi viszonyaik jelentősen romlottak.

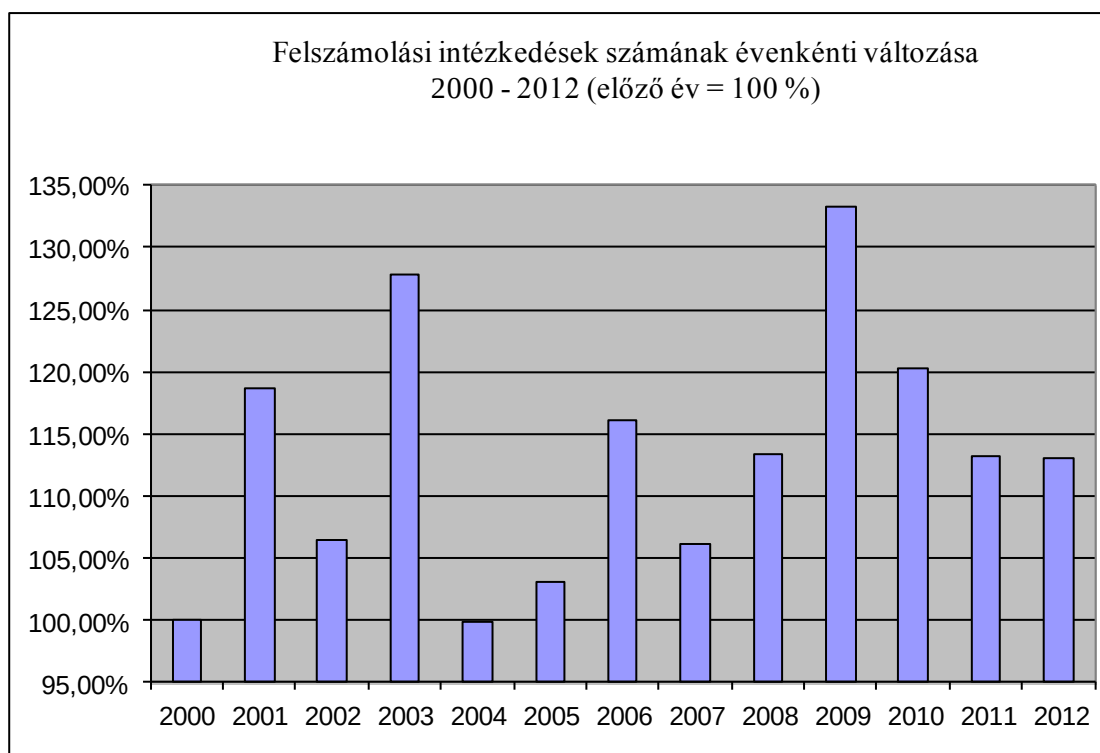
1.1 A gazdasági válság hatása a felszámolások számának alakulására

A gazdasági tevékenységet folytató vállalati szektor tagjainak számára a recesszió terheiből való „részesedés” talán súlyosabb megnyilvánulása a fizetésektelen állapot bekövetkezése. Fenti okok miatt az elmúlt néhány évben drasztikusan megemelkedett a különböző társasági formában működő gazdálkodó szervezetek ellen megindított felszámolási eljárások száma. Ezt a tendenciát nagyon érzékletesen szemlélteti például az alábbi grafikon¹ is.

¹ <http://www.feketelista.hu/toplistak-megtekintese/felszamolasi-intezkedesek-szama/> 2013. február 15-i állapot

A 2000-es évek legelején még csak negyed-ötöd annyi ügy volt, mint az elmúlt évben. 2003 és 2005 között gyakorlatilag állandósult a felszámolási intézkedések száma évi 7500-8000 körül, viszont 2006-tól kezdődően évről-évre dinamikusan emelkedett a Cégbizonylatban megjelent intézkedések száma. Fentieket még látványosabban szemléltetik az évről-évre való mennyiségi változások ábrázolása².

Szembevetően az előző évtized utolsó éveiben történt emelkedés. 2008-ról 2009-re több mint 30 %-kal, de 2009-ről 2010-re is 20 %-ot meghaladó mértékben emelkedett a felszámolási intézkedések száma, ami egyértelműen a pénzügyi és gazdasági válság „térnyerésének” a következménye. Az intézkedések száma azóta is emelkedik, csak a növekedés üteme csökkent kissé, ami az előző évek magas bázisának köszönhető, nem annak, hogy a folyamatok jobbra fordultak volna.

Fenti megállapítást támasztja alá a Központi Statisztikai Hivatal adatszolgáltatásából készített összefoglaló táblázat is.

² <http://www.feketelista.hu/toplistak-megtekintese/felszamolasi-intezkedesek-szama/> 2013. február 15-i állapota alapján készített saját grafikon

Felszámolási eljárás alá került társas vállalkozások száma gazdálkodási formánként ³								
Év	Jogi személyiségű társas vállalkozások				Jogi személyiség nélküli társas vállalkozások			Társas vállalkozás összesen
	Összesen	Ebből			Összesen	Ebből		
		KFT	RT	egyéb		BT	egyéb	
2008	5 751	5 626	59	66	3 453	3 402	51	9 204
2009	7 621	7 475	97	49	3 231	3 176	55	10 852
2010	8 795	8 648	97	50	2 447	2 398	49	11 242
2011	7 155	7 004	103	48	1 800	1 754	46	8 955 ⁴

1.2 A felszámolási eljárások elosztásának jelentősége az adósok, felszámolók és a társadalom szempontjából

A felszámolási jogban általánosan is igaz, hogy a felszámoló⁵ kijelölésének szabályozása nagyon kritikus és vitatott terület⁶, de ilyen nagy mértékű ügyszámnövekedésnél különösen megnő a jelentősége annak, hogy milyen elvek szerint történik a felszámolási ügyek kiosztása.

Fenti megállapítás igaz akkor is, ha az eljárás nyilvánvaló vagy látszólagos elszenvedői, tehát az adósok, de akkor is, ha tényleges vagy látszólagos nyertesei, tehát a kijelölt felszámolók oldaláról vizsgáljuk a kérdést.

Az adósok számára sem közömbös, hogy milyen a kijelölt felszámoló:

- mennyire leterhelt az adott időszakban;
- van-e felkészült szakembergárdája, nem csak a felszámolás, de a hozzá kapcsolódó egyéb tevékenységek vonatkozásában;
- van-e alapos ismerete, esetlegesen speciális szaktudása azon a gazdasági területen, ahol az adós tevékenykedik;

³ http://www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/gaz/tablgaz1112_13.html 2013. február 12-i állapot

⁴ 2011-ben ugyan csökkent a felszámolás alá vont társaságok száma, de ez csak átmeneti javulás volt, a negatív tendenciát nem fordította meg, az sajnos 2012-ben folytatódott, de a KSH a végleges adatokat még nem közölte a hivatkozott táblázatában.

⁵ Felszámoló alatt a dolgozatban a vonatkozó jogszabályi terminológiának megfelelően mindig a Felszámolók névjegyzékében megtalálható valamely társaságot értem, megkülönböztetve a nevében ténylegesen eljáró felszámoló biztostól. A terminológiai elválasztás jelentősége a kijelölés jogi szabályozásában is nagy jelentőséggel bír, amire ki is fogok térni dolgozatomban.

⁶ Tóth Mihály – Török Gábor: Csődjog; HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2001. 199-200. oldal

- milyen szellemiségű, inkább adós-, vagy inkább hitelező-párti-e, természetesen az adott jogszabályi keretek között;

- szociálisan mennyire érzékeny;

- mennyire tud együttműködni akár az adóssal, akár a hitelezőkkel, akár az illetékes bírósággal a felszámolási eljárás lehető legkisebb veszteségű lezárása érdekében.

De a *felszámoló számára* sem lehet közömbös az, hogy

- milyen eloszlással kap új kijelöléseket;

- van-e elegendő szakembere az aktuálisan elvégzendő feladataihoz;

- vagy éppen túl kevés ügyet kap, ezért felesleges kapacitásai keletkeznek;

- van-e speciális szakismerttel rendelkező szakembere a számára kijelölt adósok tevékenységi körében;

- ismeri-e azokat a piaci szegmenseket, ahol az adósai tevékenykednek;

- vagy megpróbál minden adósára egy általános protokoll szerinti felszámolási eljárást ráhúzni, függetlenül az adós specialitásaitól.

Fenti szempontok mind-mind jelentősen befolyásolják a folyamat végeredményét, vagyis azt, ami a *társadalom számára* a legfontosabb kérdés, hogy lehet-e, és ha igen, hogyan lehet egy-egy gazdálkodó szervezet felszámolási eljárását úgy lefolytatni, hogy az a társadalom egésze számára a lehető legkisebb anyagi és munkahely megszűnési veszteséggel járjon. Ezért vált nagyon fontos kérdéssé, hogy a felszámoló kijelölésére hatáskörrel rendelkező bíróságok milyen szabályok, elvek, szempontok szerint járnak el a kijelölési procedúra során.

1.3 Célkitűzés

Dolgozatomban két fő célkitűzésem van, amelyek szoros kapcsolatban állnak egymással. Vizsgálódásom egyik iránya, hogy a korábbi és a *hatályos szabályok megfelelő keretet biztosítottak-e* a bennük felfedezhető jogalkotói szándék megvalósulásához, a másik vizsgálódási irány pedig az, hogy *más elvek szerinti kijelölési módszer nem szolgálhatná-e jobban a társadalom érdekét*. Fenti célok érdekében arra vállalkozom, hogy a kijelöléssel kapcsolatban megpróbálom feltárni és áttekinteni

- a vonatkozó szabályozás és annak változásai mögött megbújó jogalkotói szándékot és annak változását az elmúlt két évtizedben;

- a jogalkotói szándék változásainak feltehető okait;

- a feltárható jogalkotói szándék megvalósulásának mértékét;

- a kijelölés adott időszaki szabályainak és a szabályok időbeli változásának hatásait a mindenkori ügyeloszlásokra;
- a jelenlegi szabályozásból levonható tapasztalatokat;
- néhány megfontolásra érdemes külföldi példát, és az azokból levonható tapasztalatokat;
- és mindezek ismeretében megpróbálok javaslatot tenni arra vonatkozóan, hogy álláspontom szerint *milyen szempontoknak kellene érvényesülnie egy adott eljárás felszámolójának kijelölésekor, és milyen módszerrel kellene kijelölni az adott eljárás felszámolóját* annak érdekében, hogy ezek a szempontok a lehető legteljesebben érvényesülhessenek.

1.4 Alkalmazandó módszertan

Fontosnak érzem, hogy két módszertani jellegű problémát tisztázzak. Az egyik az, hogy *kijelölésen* csak és kizárólag a Cstv. 27/A. § (1) bekezdésében leírt folyamatot értem. Ez fordítva is igaz: ezt az aktust kizárólag kijelölésnek nevezem dolgozatomban. Az egyértelműség kedvéért nem használok rokon értelmű szavakat, mint pl. kiválasztás, kirendelés. A kapcsolódó jogszabályok néha szinonimaként, néha pedig eltérő tartalommal használják ezeket a fogalmakat, ami egyrészt szakmai hiba, másrészt sok esetben megnehezíti a helyes értelmezést.

A másik módszertani jellegű elhatárolás pedig az, hogy vizsgálódásaim során a *kijelölhetővé válás* – azaz a névjegyzékbe kerülés – kérdésével és az ahhoz kapcsolódó problémákkal csak annyiban kívánok foglalkozni, amennyire az a kijelölés problematikájának vizsgálata miatt feltétlenül szükséges. Fenti célt annak ellenére is igyekszem szem előtt tartani, hogy sok esetben a névjegyzékbe kerülésre illetve a kijelölésre vonatkozó szabályok közvetlenül is hatással vannak egymásra.

Hasonlóképpen csak utalások szintjén foglalkozok a *felszámoló jogállásának* kérdésével, holott erre a témakörre is igaz, hogy a kijelölésre vonatkozó problémák egy jelentős része szoros összefüggésben áll a felszámoló jogállásában rejlő problémákkal, ellentmondásokkal.

1.5 Felhasználandó források

A kitűzött cél elérése érdekében elsődleges forrásaim a kapcsolódó jogszabályok: a *Csődtörvény* az összes módosításával együtt, a *Felsz.kijr.* és a *BÜSZ*-nek az ide vonatkozó részei, mindezek természetesen a kapcsolódó indoklásokkal és kommentárokkal együtt.

Ezekon kívül természetesen fel kívánom használni több olyan intézmény véleményét, álláspontját, illetve statisztikáit, tanulmányait is, amelyek a kérdéssel a maguk szempontjából már korábban is foglalkoztak. Ilyenek például a Magyar Köztársaság *Országgyűlése*, a Magyar Köztársaság *kormány*a, különböző *kormányzati szervek*, amelyek valamely szempontból illetékességgel bírnak az adott témában, a Magyar Köztársaság *Alkotmánybírósága*, a *Felszámolók és Vagyonfelügyelők Országos Egyesülete*, felszámolási ügyekkel foglalkozó *bírák*, *civil és jogvédő szervezetek*, mint például a Transparency International Magyarország.

Fentiekon kívül vizsgálódásaim során kitekintek Európa több országába is, megvizsgálandó, milyen módszereket használnak hazánkon kívül.

Egyszerűbb statisztikai eszközökkel is megpróbálom értékelni a kijelölésről rendelkezésre álló kimutatásokat, megállapítandó, hogy teljesül-e a jogalkotó egyenletes terhelésre vonatkozó szándéka.

2. A felszámoló kijelölésének szabályozása 1991 és 2009 között

Vizsgálódásomat a csőd- és felszámolási eljárások első „újkori” szabályozásának, azaz az *1991. évi XLIX. törvénynek* a megjelenésétől kezdem. Dolgozatom ugyan a hatályos szabályozásban rejlő problémákra kíván koncentrálni, de a korábbi szabályokból eredő örökség miatt fontosnak érzem a már hatályukat veszített szabályok áttekintését is.

2.1 A Cstv. vonatkozó szabályai a megjelenéstől 1993-ig

Az 1992. január 1-én hatályba lépett törvénynek a kijelölésre vonatkozó rendelkezései sokat elárulnak az akkor uralkodó szemléletről. A Cstv. kezdeti szabályozásából kiérződik, hogy a jogalkotó nem tekintette problémaforrásnak azt, hogy egy adott ügyben az eljáró bíróság kit, miért és milyen formában jelöl ki felszámolóként, hanem a lehető legegyszerűbben intézi el a kérdést: *„A bíróság a felszámolást elrendelő végzés meghozatalával egyidejűleg kijelöli és értesíti a felszámolót.”*⁷

Ennek magyarázata szerintem az, hogy a jogalkotó ebben az időszakban nem piaci alapon szerveződő, profittermelésre is alkalmas, önérdéket is magában hordozó üzleti folyamatnak tekintette a felszámolási tevékenységet, hanem egy ellátandó közfeladatnak. Az már csak az állami feladatok elosztásának az eredménye, hogy ezt a tevékenységet nem saját szervezeti rendszerén belül hajtja végre, hanem valaki mással végezteti el, vélhetően a hozzá nem értése, vagy szimplán kapacitáshiány miatt.

Sem a törvényben, sem annak általános illetve részletes indoklásában nem találunk olyan utalást, ami a fentiekkel ellentétes megállapításra engedne következtetni. Erre enged következtetni az az egyébként előre mutató szabályozás is, amit a (2) bekezdés tartalmaz. Ez felhatalmazást adott a magyar kormánynak a felszámolóként kijelölhetők körének megállapítására és a felszámolói névjegyzék kialakítására, azaz célként fogalmazódott meg, hogy az állam ezt a tevékenységet erre szakosodott szervezetek bevonásával kívánja a jövőben is megoldani.

Ez a bővítés annál is inkább szükségszerű volt, mert ekkor még a kijelölhetők köre is nagyon szűk volt, ami első sorban abból eredt, hogy csak nagyon kevés idő telt el a rendszerváltástól, így nem is volt idő arra, hogy kialakuljon azon személyek,

⁷ 1991. évi XLIX. törvény 30. § (1), hatályos 1992. január 1-től 1993. szeptember 2-ig.

szervezetek köre, akik professzionális szinten tudnak egy ilyen, a piacgazdasággal szorosan összefüggő tevékenységgel foglalkozni.

A (3) bekezdés néhány egyszerű és általános érvényű összeférhetetlenségi szabályt is rögzít, amelyeknek alkalmazása értelemszerű. De már ekkor megfogalmazódott egy olyan szabály is, ami nagyon kifejezően mutatja meg, hogy az állam a felszámolót nem úgy tekint, mint egy, a saját gazdasági, piaci döntéseit szabadon meghozó vállalkozóra.

A (4) bekezdésben megfogalmazott korlátozás jelentős hatást gyakorolt a felszámoló jogállására, egyben sok ellentmondás forrásává vált a későbbiekben is: „*A felszámoló a kijelölést csak a (3) bekezdésben említett esetekben utasíthatja vissza.*”⁸ A jogszabály egyértelműen rögzíti, hogy a felszámolónak nincs mérlegelési lehetősége arra vonatkozóan, hogy a megbízást elfogadja-e vagy sem, függően attól, hogy megéri-e neki az adott feladat végrehajtása vagy sem.

Ez a szabály határozottan mutatott rá a jogalkotónak arra a szemléletére, miszerint ugyan a felszámoló egy olyan tevékenységet végez, amelyre a piacgazdaságra való átállás következtében mind az államnak, mind pedig a társadalomnak óhatatlanul szüksége van, illetve lesz, de őt magát valamiért kiemeli a piacgazdaság logikai rendszeréből. Véleményem szerint ez a szemlélet generálja a kijelöléshez kapcsolódó problémák túlnyomó többségét, amin ha változtatnánk, és engednénk érvényesülni a piacgazdaság logikájához igazodó szempontokat, lényegesen konfliktusmentesebbé válna a problémakör.

2.2 A Cstv. vonatkozó szabályai 1993 és 1997 között

Nem hozott szemléletbeli változást az 1993. évi LXXXI. törvény 11. §-ával beiktatott 27/A. § sem. A kijelölés szabályozása átkerült *A felszámolás lefolytatása* fejezetből *A felszámolási eljárás megindítása* részbe, de ez a változtatás csupán a jogszabály belső logikájához történő igazodást célozta, de a lényegen nem változtatott. A kijelölés továbbra is az eljáró bíróság hatáskörébe tartozik, és nem kerültek bele a jogszabály módosításba olyan szempontok, amelyek a piacgazdasági viszonyokhoz való jobb alkalmazkodást szolgálnák.

⁸ 1991. évi XLIX. törvény 30. § (4). Ez a szabály eltérő számozással, de folyamatosan hatályban maradt.

A jogalkotói szándék szerint a felszámolási eljárás gördülékenyebbé tételét szolgálja az, hogy „*Felszámolónak a felszámolást esetleg megelőző csődeljárásban kirendelt vagyongfelügyelő is kijelölhető*”⁹, de tekintve, hogy a vagyongfelügyelő kijelölésére vonatkozó szabályok lényegüket tekintve megegyeznek a felszámoló kijelölésének szabályaival, a szabályozás érdemben nem változott.

Az állam kinyújtott keze szemléletet erősítette az (5) bekezdésben megfogalmazott két új szabály. Az első mondatban rögzített kitétel szerint a „*kijelölt felszámoló a felszámolási eljárás lefolytatását másnak nem engedheti át.*”¹⁰ Annak ellenére, hogy a módosításig eltelt idő elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a kijelölhető felszámolók között bizonyos szakosodás kialakuljon, ezért gazdaságilag racionális lépés lehetett volna az ügyek egymás között történő részbeni „újraosztása”, de a jogalkotó ebben a formában sem engedte érvényesülni ezt a szemléletet.

A „*felszámoló csak az őt kirendelő bíróság előzetes engedélyével vehet igénybe teljesítési segédet*”¹¹ szabály kimondásával a jogalkotó egyértelműen megerősíti, hogy a felszámolót nem tekinti piacgazdasági értelemben vett vállalkozónak, és abbéli szabadságában is korlátozza, hogy a rá kiszabott feladatot milyen módon hajtja végre.

Ezzel a szabállyal a korábban már említett konfliktus tovább éleződött. Egyik oldalról az állam igényli, hogy folyamatosan a rendelkezésére álljanak a felszámoló szervezetek, ám a névjegyzékbe való bejutáshoz nagyon komoly tőke- és szakmai követelményeket támaszt, ami értelemszerűen jelentős költségigénnyel is jár. A (4) bekezdésbeli szabály azt várja el, hogy a felszámolásra kijelölhető szervezetek a megbízás elfogadása vagy visszautasítása mérlegelésének lehetősége nélkül hajtsák végre a rájuk bízott feladatot a lehető legalaposabban és a társadalom számára a legeredményesebben, de még a tevékenység díjazása sem lehet megállapodás tárgya, hisz ez is jogszabályban előre rögzített tétel.

Az (5) bekezdéssel beemelt szabályozás még a végrehajtás módját is korlátozza: a felszámoló köteles a saját erőforrásait használni, a társaságok akkor sem oszthatják egymás között újra a feladatokat, ha az egyébként gazdaságilag racionális lenne, és megfelelő jogszabályi korlátozással a szakmai felelősség kérdése is kezelhető lenne.

⁹ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (1) második mondata. Beiktatta az 1993. évi LXXXI. törvény 11. §, hatályos 1993. szeptember 2-től.

¹⁰ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) első mondata. Beiktatta az 1993. évi LXXXI. törvény 11. §, hatályos 1993. szeptember 2-től.

¹¹ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) második mondata. Beiktatta az 1993. évi LXXXI. törvény 11. §, hatályos 1993. szeptember 2-től.

A másik oldalon viszont az erre szakosodott társaságok működésük során a fenti korlátozások ellenére sem vonhatják ki magukat a piacgazdaság általános törvényszerűségei, illetve a vállalkozási tevékenységet folytató társaságokra vonatkozó általános jogszabályi követelmények alól. Ennek következtében a tevékenység folytatása, a társaság működtetése nekik is költségekkel jár, lekötött tőkéjüknek, az igénybe vett emberi és más erőforrásoknak ára van, tevékenységükkel üzleti kockázatot vállalnak, ezért a tulajdonosaik részéről jogos elvárás, hogy befektetett tőkéjük megtérüljön, munkavállalóik részéről pedig az, hogy elvégzett munkájukért a piaci lehetőségekhez igazodó javadalmazásban részesüljenek.

A fenti két szempontrendszer ütközése azt jelenti, hogy ha egy szervezet arra vállalkozik, hogy felszámolási tevékenységet kíván folytatni, ráadásul meg is felel a vele szemben támasztott elvárásoknak, folyamatosan kiteszi magát annak a kockázatnak, hogy olyan feladatokat is el kell vállalnia, amelyek üzleti veszteséget okoznak neki.

2.3 A Cstv. vonatkozó szabályai 1993 és 1997 között

Az 1997. évi XXVII. törvény által beiktatott szabályok több nagyon fontos elemet emeltek be a Cstv-be. Egyrészt új szempont szerinti, de nagyon lényeges elhatárolást rögzít: a „*nem természetes személy felszámoló az adós felszámolásának lefolytatására felszámolóbiztost nevez ki, aki a felszámolóval létesített munkaviszonya, tagsági viszonya vagy megbízási jogviszonya alapján, annak nevében jár el.*”¹²

Ez a módosítás intézményesítette a felszámoló biztos személyét, amelyre azért volt szükség, mert a gyakorlatban már elkülönült egymástól az eljárás lefolytatására kijelölt felszámoló, mint szervezet, és a nevében ténylegesen tevékenykedő felszámoló biztos, mint természetes személy. Véleményem szerint egy ilyen értelmű megkülönböztetést a Cstv. 14. §-ában is érdemes lenne megalkotni, amivel elkülönülhetne lenn egymástól a vagyonfelügyelő és a nevében eljáró fizetéseképtelenségi szakértő.

Több jelentős új elemet hoz be a szabályozásba az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2) bekezdése az összeférhetetlenséggel illetve a felszámoló munkavégzésével kapcsolatban. Az első ilyen, ha a kijelölt felszámoló az összeférhetetlenségre vonatkozó

¹² 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (3). Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (1), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

szabályokat megsérti: „Ha a felszámoló a kizárási ok bejelentését elmulasztja, a bíróság kezdeményezi a felszámolói névjegyzékből való törlését.”¹³

Ez első ránézésre ugyancsak súlyos jogkövetkezménynek tűnik, de a jogalkotó részéről teljeses érthető álláspontot takar. Abszolút módon akceptálható társadalmi elvárás, hogy a felszámolás alá került társaság és a felszámoló szervezet, illetve a felszámoló biztos között semmiféle összefonódás ne legyen. A szabály ennek az elvárásnak kíván érvényt szerezni, szem előtt tartva azt is, hogy ha az összefonódás a kijelölés megtörténtét követően alakul ki, a szabálynak akkor is érvényesülnie kell.

Egy további jogkövetkezményt tartalmaz egy lényeges új szabályozás: „Ha a kijelölést követően a bíróság megállapítja, hogy a felszámolóval - illetve a felszámolóbiztossal - szemben kizárási ok áll fenn, ... a bíróság a felszámolót hivatalból felmenti.”¹⁴ Erre korábban nem volt lehetősége az eljáró bíróságnak, de az összeférhetetlenségi elvárás teljes érvényesüléséhez ez mindenképpen szükséges volt.

Azonban a (6) bekezdéssel számomra teljesen érthetetlen módon komoly logikai ellentmondásokat is beemelt a jogalkotó a kijelölési szabályokba. Az első ilyen „a felszámolót a felszámolói névjegyzékből törölték”¹⁵ kitétel. Véleményem szerint az eljárási szabályok megfelelő összehangolásával megoldható lenne, hogy ilyen probléma ne következzen be.

A „felszámoló szervezet ellen felszámolás vagy végelszámolás indult”¹⁶ kitétel életszerű, ezért felmentési okként is akceptálható, de magában hordoz egy korábban vázolt ellentmondást. A felszámolónak az állam megbízásából kell végeznie a feladatát, nem veheti figyelembe, hogy a konkrét megbízás üzletileg megéri-e neki vagy sem, de a megbízás végrehajtása érdekében a tevékenységét piaci körülmények között, emberi és anyagi erőforrások igénybe vételével végzi, ami által őt is elérheti a fizetéseképtelenségi állapot. Azzal, hogy a jogalkotó beemelte az idézett fordulatot a jogszabályba, implicite elismerte azt, hogy a felszámolók kvázi vállalkozók, de formális jogállásukon nem változtatott.

¹³ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) harmadik mondata. Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

¹⁴ Részlet az 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (6) bekezdésből. Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

¹⁵ Részlet az 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (6) bekezdésből. Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

¹⁶ Részlet az 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (6) bekezdésből. Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

A harmadik problémás rész a „természetes személy felszámoló munkáját egészségi ok miatt nem tudja elvégezni”¹⁷ fordulat, amely fogalmi ellentmondást és tartalmi hibát egyaránt tartalmaz.

A kérdéses időben hatályos névjegyzéki kormányrendelet szerint „Felszámoló az a gazdasági társaság lehet, amely a felszámolók névjegyzékében szerepel.”¹⁸ Ebből következően 1997-ben már nem létezik természetes személy felszámoló. A közbeszédben ez elfogadható fogalmi tévedés, de egy, ráadásul a tárgykörbe szervesen illeszkedő jogszabályban ez semmiféleképpen nem engedhető meg. Számomra különösen elgondolkodtató, hogy egy ilyen súlyú hiba 2006. július 1-éig hogyan maradhatott benn a jogszabályban.

A fogalmi tévedést helyrehozhatjuk azzal, hogy a további vizsgálat érdekében a „természetes személy felszámoló” kategóriát kicseréljük a „felszámoló biztos” kategóriájára, lehetővé téve a tartalmi hiba feltárását.

Véleményem szerint nem okozott volna semmiféle problémát az, hogy ha a betegségében akadályozott felszámoló biztos helyett a kijelölt felszámoló az (5) bekezdés szabályainak figyelembe vételével újabb felszámoló biztosra szignálta volna a megbízást. Ezért szerintem felesleges és a felszámolási eljárás gördülékeny lefolytatását lassító rendelkezés volt az, hogy egy ember sajnálatos betegsége miatt az eljáró bíróság a korábban már kijelölt felszámoló szervezetet kénytelen volt felmenteni.

Álláspontom szerint ez a kitétel azért került be a kijelölési szabályokba, mert az eljáró bírók számára sok esetben a felszámoló biztos személye fontosabb volt, mint az hogy szervezeti szinten melyik társaságé az adott ügy. Ez a módosítás legalább részlegesen meghagyta nekik azt a lehetőséget, hogy a kényszerűségből történő változtatást követően is egy általuk preferált személy kezében maradjon az eljárás.

Nem lett volna akkora szükség erre a lehetőségre, ha a névjegyzékbe a társaságok mellett továbbra is bekerülhettek volna magánszemélyek, ám ez a felszámolók névjegyzékéről szóló 167/1993. (XI.30.) Korm. rendelet hatályba lépésével alapvetően megváltozott.

¹⁷ Részlet az 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (6) bekezdéséből. Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

¹⁸ 167/1993. (XI. 30.) Korm. rendelet a felszámolók névjegyzékéről 1. §, amely a kormányrendelet 2006. július 1-i hatályon kívül helyezéséig változatlan formában volt hatályban.

2.4 A Cstv. vonatkozó szabályai 2006 és 2009 között

A következő nagy szabályváltozást a 2006. évi VI. törvény építette be a Cstv-be. A módosítások több részletszabályt érintettek: megjelent az ideiglenes vagyonfelügyelet lehetősége, pontosították, egyben ki is bővítették az összeférhetlenségi szabályokat, kikerült a jogszabályból a „természetes személy felszámoló” hibás fogalma. Ezeken kívül csökkentek az egyéb közreműködő személyek igénybe vételére vonatkozó korlátozások, taxatívum megfogalmazódik, hogy a „kijelölt felszámoló tevékenysége során az adós gazdálkodó szervezet képviselőjében jár el.”¹⁹ Tekintve, hogy ezen módosítások túlnyomórészt szükségesek, logikusak és alapvetően jó irányba mutatóak voltak, csak röviden kívánok a részletekbe belemenni.

Pozitív változást hozott, hogy a (6) bekezdésből kikerült a „természetes személy felszámoló” fogalma, de negatívum, hogy nem került ki annak a - véleményem szerint hibás logikán alapuló - elvi lehetőségnek a jogkövetkezménye, amikor az eljáró bíró a névjegyzékből már törölt felszámolót jelöl ki. Más-más okból ugyan, de ennek az eshetőségnek a jogkövetkezményeivel szerintem ugyanúgy nincs értelme foglalkozni, mint a természetes személy felszámoló betegségének jogkövetkezményével.

Szintén negatívumként értékelem, hogy a (9) bekezdésben az egyéb közreműködő személyek igénybe vételére vonatkozó korábbi szigorú korlátozásokat lazította a jogalkotó, amire nagy szükség volt, de véleményem szerint ennek mértéke korántsem elegendő. Továbbra is rengeteg jogvitát generálnak a közreműködők igénybe vételének szükségességét megkérdőjelező hitelezői kifogások, annak ellenére, hogy szakmai szempontból ezek sok esetben szükségesek. Itt tovább súlyosbítja a problémát, hogy a múltban meghozott néhány hibás bírói döntés további táptalajt nyújt a hitelezőknek arra, hogy korábbi, gazdaságilag tévesnek bizonyult döntésük negatív következményét a felszámoló szervezetek kárára mérsékeljék.

2.5 Az 1991 és 2009 közötti időszak összefoglaló értékelése

A Csődtörvény az 1991-es megjelenése óta nagyon sok módosításon esett át, melyek egy jelentős részének az volt a célja, hogy a felszámoló kijelölése olyan szabályok szerint történhessen, amelyek minden érdekelt fél és a közvélemény számára

¹⁹ Részlet az 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (9) bekezdéséből. Beiktatta a 2006. évi VI. törvény 11. § (4), hatályos 2006. július 1-től.

egyaránt megnyugtatóak. De hiába a sok törvénymódosítás, sajnos továbbra sem sikerült lényegesen változtatni azon a társadalmi megítélésen, hogy a felszámolási eljárások jelentős arányban csalárd módon történnek. A hitelezők általános vélekedése szerint a felszámolási eljárás egyenlő az adósi vagyon kimentésével, az adósok álláspontja pedig sok esetben az, hogy a tulajdonukban lévő társaság felszámolásának elsődleges célja a vagyon más számára történő átjátszása a jog segítségével. Az anyagilag nem érintett közvélemény pedig továbbra is egyszerűen csak a korrupció egyik melegágyaként tekint rá. A negatív megítélés egyik legfontosabb kiváltó oka az, hogy jelentős érdekellentét feszül mind az adott ügy hitelezőinek egymás közti, illetve az adóssal szembeni viszonyában.

Az érdekellentét epicentrumában pedig az eljárás lefolytatására kijelölt felszámoló áll. Véleményem szerint elsősorban ezzel magyarázható az a jelenség, hogy a negatív társadalmi megítélés alól a felszámoló szervezetek képtelenek voltak kivonni magukat, annak ellenére sem, hogy a kapcsolódó jogszabály-módosítások egyik kiemelt célpontja mindig is a felszámoló-kijelölés szabályozása volt. Sajnos kijelenthető, hogy *az 1992. január 1. és a 2009. szeptember 1. közötti időszakban a felszámoló kijelölésének törvényi és rendeleti szabályozása az ahhoz kapcsolódó módosításokkal együttesen rossz volt. A Cstv-ben rögzített kezdeti szabály egy hibás szemlélet eredménye volt, ezért eleve nem tudott egy jó részletszabályozás alapjául szolgálni. A hibás alapok miatt viszont már minden további javítási kísérlet eredménytelen maradt. A jogalkotó minden jó szándéka ellenére a kijelölés szabályait nem sikerült sem a felszámoló szakma, sem az adósok, sem pedig a társadalom szempontjából megnyugtatóan rendezni.*

3. A felszámoló kijelölésének szabályozása 2009-től napjainkig

3.1 Változások a 2009. évi LI. törvény hatására

Vélhetően a fenti probléma megoldatlansága volt az egyik legfontosabb oka annak, hogy a hatályos szabályozás a *2009. évi LI. törvénnyel* egy alapvetően új elv szerint történő kijelölési procedúrát vezetett be. A kijelölésre vonatkozó szabályok olyan mértékben változtak, hogy az elemző munka során érdekesebb a fejezeti elhatárolást itt megtenni, szemben a hatálytalan szabályozás - hatályos szabályozás közötti elhatárolással, mint lehetséges módszerrel.

Több teljesen új elem került bele a szabálmódosításba, a legfontosabbak:

- a *kijelölési procedura szabályozása* deklaratív módon is *külön jogszabályba kerül*,
- a *kijelölésben nem vehet részt az eljáró bíró*,
- a *kijelölés egy teljesen új elektronikus módszerrel történik*,
- amely végre *raciónalis szempontokat* is figyelembe vesz.

Véleményem szerint nagyon komoly jogalkotói hiba volt, hogy a hivatkozott törvénymódosítás hatására 2009. szeptember 1-én hatályát veszítette a kijelölésre vonatkozó korábbi szabályozás, ami ugyan túlzottan is leegyszerűsítő volt, de legalább létezett, miközben az új kijelölési szabály csak 2010. július 1-től volt alkalmazható. Ez azt jelentette, hogy háromnegyed éven keresztül a Cstv. nem nyújtott jogszabályi támpontot a felszámolási eljárások egyik legkényesebb momentumára vonatkozóan.

3.2 A BÜSZ vonatkozó szabályai

Ebben az időszakban kizárólag a BÜSZ²⁰ rendelkezett arról, hogy a „felszámolási és a csődeljárásban az ideiglenes vagyongfelügyelő, a felszámoló és a vagyongfelügyelő kijelölése számítógépes program felhasználásával történik.”²¹ Azt semmilyen szabályozás nem tartalmazta, hogy ez módszer pontosan mit is jelent, a számítógépes programnak milyen elvárásokat kell teljesítenie. Tisztázatlan maradt, hogy a program milyen algoritmusokat tartalmaz, ki kezeli, illetve felügyeli, milyen adatbázisból válogat, az érintettek számára megismerhető-e a kijelölési folyamat. Azt bátran kijelenthetjük, hogy

²⁰ A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet

²¹ BÜSZ 63. § (3) első mondata.

a BÜSZ szerinti számítógépes program és a Cstv. szerinti elektronikus kijelölést végző program működése eltért egymástól

Ez a helyzet a felszámoló bírák számára komoly eljárásjogi problémákat, a többi érintett számára pedig jelentős jogbizonytalanságot eredményezett. Az eljáró bíróságok a szabályozás hiányosságát saját eljárásokkal pótolták, aminek egyenes következménye volt, hogy megyénként eltérő módszerekkel történt a kijelölés. Nem volt egységes például, hogy konkrét ügyben a teljes névjegyzékből történt-e a válogatás, vagy csak az adott megyében székhellyel, esetleg telephellyel rendelkezők közül, kihagytak-e valamely felszámolókat a kiválaszthatók listájából korábbi negatív tapasztalatok alapján vagy sem, illetve figyelembe vették-e a felszámolók korábban szerzett szakmai, ágazati tapasztalatait az adós tevékenységi körének ismeretében, vagy sem.

3.3 A kijelölés szabályai 2010-től

De a 2010. július 1-i hatályosulás elkövetkeztével sem oldódtak meg a problémák, amit már a kijelölésre vonatkozó szempontok sokrétűsége is előre vetített. Ugyanis a kijelölésnél figyelembe kellene venni

- az adós gazdálkodó szervezet *sajátosságaihoz igazodó szakértelmet*,
- az eljárás hatékony lefolytatásához szükséges *kapacitásokat*,
- a *felszámolók arányos munkaterhelését*,
- és a *felszámoló, valamint az adós gazdálkodó szervezet székhelyének, fióktelepeinek földrajzi elhelyezkedését* is.²²

Véleményem szerint már önmagában is nehéz elképzelni, és főleg megvalósítani olyan számítógépes algoritmust, a fenti szempontokat a fontosságuknak megfelelő súllyal tudja figyelembe venni, és még a véletlenszerűséget is biztosítja.

Kizártnak tartom, hogy az eljárásnak ebben a korai szakaszában az illetékes megyei bíróság pontosan meg tudja ítélni, hogy *milyen szakértelmet igényelnek az adós gazdálkodó szervezet sajátosságai*. Ennek a szempontnak csak akkor tudna eleget tenni a bíróság, ha elegendő mennyiségű releváns információval rendelkezik az adós vagyonáról, jövedelmi helyzetéről, szállítói és vevői kapcsolatrendszeréről, tevékenységének sajátosságairól, birtokában vannak az adós gazdálkodásával és tevékenységével kapcsolatos dokumentumok, és azokat már át is tanulmányozta.

²² Kivonat az 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (1) bekezdéséből. Megállapította a 2009. évi LI. törvény 13. § (1), hatályos 2009. szeptember 1-től, alkalmazandó 2010. július 1-től.

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy jelenlegi formájában ez egy megvalósíthatatlan elvárás. Ezt a megállapítást támasztja alá az a tény is, hogy 2012. március 1-től ez a rész ki is került a Cstv-ből.²³ Ennek a módosításnak lényegében nem volt gyakorlati hatása, hiszen ez a szempont a lentebb kifejtett okok miatt ténylegesen soha nem érvényesült az elektronikus kijelölési eljárásokban.

Szintén megkérdőjelezhető, hogy fel tudja mérni a bíróság, *mekkora kapacitás szükséges az eljárás hatékony lefolytatásához*, hiszen ennek felmérése szintén igényelné az előző szempont szerinti információhalmazt. Feltétlenül tudni kellene hozzá az adós méretét, munkavállalóinak létszámát, kötelezettségeinek, követeléseinek számosságát és nagyságrendjét, és még rengeteg más gazdálkodási és egyéb adatot.

A *felszámolók arányos munkaterhelése* is nagyon nehezen figyelembe vehető szempont. Az természetesen könnyen nyomon követhető, hogy adott pillanatban egy-egy felszámoló hány ügyet visz, felszámoló biztosaira mennyi eljárás jut, de ezek az adatok önmagukban nem elegendőek az arányos munkaterhelés megítéléséhez. Ennek reális felméréséhez szintén ismerni kellene az adós sajátosságait.

Az első három szempont érvényesíthetősége esetében tehát kettős a probléma. Egyrészt erősen kérdéses, hogy a szükséges információk rendelkezésre állnak-e, vagy sem, de ha igen, akkor is az adatokat, információkat valamilyen ellenőrzött, torzításmentes módon, ráadásul a kijelölő szoftver számára feldolgozható módon a tudomására kellene hozni, harmadrészt a szoftvernek olyan algoritmussal kellene rendelkezni, amely képes a sokrétű információhalmazt célzottan elemezni.

A négy szempont közül egyedül az *adós és a felszámoló székhelyének, fióktelepeinek földrajzi elhelyezkedésre* vonatkozó elvárás az, ami könnyen érvényesíthető, hiszen objektív adatokról van szó, amelyeknek valamilyen kiválasztó algoritmusba illesztése is könnyen megvalósítható.

3.4 A Cstv. és a 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet viszonya

Ha megvizsgáljuk a kijelölést szabályozó kormányrendeletet, súlyosabb következtetéseket is levonhatunk. A *felszámoló, a vagyonszelvénykezelők és az ideiglenes vagyonszelvénykezelők elektronikus kijelölésének szabályairól* szóló 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet bevezetője alapján egyértelmű, hogy ez a jogszabály lenne hivatott szabályozni a

²³ A 2011. évi CXCVII. törvény 28. § (1) bekezdése törölte ki a Cstv. 27/A. § (1) bekezdéséből ezt a részt.

Cstv. 27/A. § (1) bekezdésében leírt kijelölési procedúrát, tehát az abban támasztott feltételeknek is meg kellene felelnie.

Azonban ezeknek a feltételeknek még formálisan is csak félig tud megfelelni. A rendelet még csak rendelkezéseket sem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az *adós gazdálkodó szervezet sajátosságai*, illetve az *eljárás hatékony lefolytatásához szükséges kapacitások* figyelembe vételére vonatkozó elvárásoknak milyen formában kívánna megfelelni, ha egyáltalán megvalósíthatóak lennének ezek az elvárások.

A felszámolók arányos munkaterhelésének figyelembe vételére vonatkozó elvárást egy ökölszabállyal próbálja elintézni: „Azon felszámolókat, amelyek folyamatban lévő ügyeinek száma a többiek aktuális ügyszámának számtani átlagát legalább háromszorosan meghaladja, csak a naptári hónap 8. napjáig történő kijelöléseknél veszi figyelembe a számítógépes kijelölést segítő program. Ezt a szabályt addig kell alkalmazni, amíg az említett arány fennáll.”²⁴

A szabály több sebből vérzik. Az *arányos munkaterhelés*, mint elvárás túlmutat az ügyek pusztán darabszám szerinti elosztásán, Ha csak darabszám szerint történik az arányosság követelményének való megfelelés, akkor is kijelenthető, hogy nem tekinthető arányosnak az a rendszer, amelyben kialakulhat az a helyzet, hogy valamely felszámoló háromszor annyi ügyet kap, mint a több felszámoló ügyszámának számtani átlaga.

Véleményem szerint, ha a kijelölés valóban egyenletes eloszlás alapján történik, ahogy az a 3. § (3) bekezdésben olvasható, az még a 3. § (2) bekezdésben felsorolt súlyok alkalmazása esetén sem eredményezhetne az átlagos ügyszáménál háromszor nagyobb ügyszám koncentrációt egyetlen felszámolónál sem. Több olyan matematikai módszer létezik, amelyek alkalmazásával az arányossági feltétel legalább számszakilag teljesíthető lenne, miközben minőségi, tényleges munkamennyiségre vonatkozó arányosság elérésére nem is törekszik a rendszer.

A jelenlegi szabályok alkalmazásával a Cstv-ben kitűzött célok közül a *felszámoló és az adós gazdálkodó szervezet székhelyének, fióktelepeinek földrajzi elhelyezkedésére* vonatkozó elvárás tűnik teljesíthetőnek. Az ennek érdekében felállított *területi listák* megfelelő alkalmazása lehetővé teszi a szempont érvényesülését.

²⁴ 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet 3. § (4) első mondata.

3.5 Az elektronikus kijelölés eredményétől való eltérés problematikája

Minden előzmény nélkül került a jogszabályba egy olyan rendelkezés, ami véleményem szerint a jogbiztonság szempontjából nagyon aggályos: *„A felszámoló kijelöléséről szóló végzés indokolásában és a 28. § szerinti közzétételben fel kell tüntetni, ha a bíróság nem az elektronikus kiválasztás által javasolt felszámolót jelöli ki, és meg kell jelölni az eltérés indokait is.”*²⁵

A rendelkezéssel több probléma is van. A törvénymódosításnak éppen az volt a célja, hogy olyan módszer szerint történhessen a kijelölés, hogy semmiféle visszaélési lehetőség ne legyen benne. Erre legcélravezetőbb módszernek azt látta a jogalkotó, hogy a kijelölés ne emberi közreműködéssel történjen meg. Ehhez képest mégis biztosít lehetőséget az emberi beavatkozásra, ráadásul teljesen szabályozatlan módon.

Nem rögzíti a jogszabály, hogy *milyen esetekben lehet a program által kijelölt felszámoló helyett másikat kijelölni*. Az ügyszámok koncentrálódása nem lehet ilyen indok, hiszen azt a szoftver elvileg kezeli. Mivel a *„kijelölésnél nem járhat el a felszámolási eljárást lefolytató bíró”*²⁶, az sem állapítható meg, hogy ki az a személy, aki jogosult az elektronikus kijelölést felülbírálni.

Ha esetleg az eljáró bíróé ez a jog, akkor pont az előző kitétel nem teljesül, hiszen részt vesz a kijelölésben. Ha a kijelölést ténylegesen végző bíró²⁷ jogosult a szoftvert felülbírálni, akkor kit terhel az indoklási kötelezettség. Ha ő bírálja felül az elektronikus kijelölés eredményét, akkor elvárható, hogy a kötelező indoklást is ő tegye meg, viszont a felszámolást elrendelő végzést - aminek a ténylegesen kijelölt felszámoló személyén kívül az elektronikus kijelölés eredményétől való eltérés indoklását is kötelezően tartalmaznia kell – az eljáró bíró hozza meg. Ez egyrészt azt eredményezné, hogy utóbbi a saját végzésébe egy másik bíró jogszolgáltató munkájának eredményét építi be, másrészt - ugyan csak formálisan, de – a kifejezett tiltás ellenére részesévé válik a kijelölési eljárásnak.

Fenti esetben a végzéssel az is nyilvánosságra kerül, hogy egy adott felszámoló helyett valamilyen ok miatt egy másik kapta a kijelölést. Ez óhatatlanul negatív színben

²⁵ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (1) bekezdés 4. mondata. Megállapította a 2009. évi LI. törvény 13. § (1), hatályos 2009. szeptember 1-től, alkalmazandó 2010. július 1-től.

²⁶ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (1) bekezdés 2. mondata. Megállapította a 2009. évi LI. törvény 13. § (1), hatályos 2009. szeptember 1-től, alkalmazandó 2010. július 1-től.

²⁷ BÜSZ 63/B. § (1): „A 63. § (3) bekezdése szerinti esetben a felszámolók kijelölését végző bírót vagy bírókat a megyei, fővárosi bíróság elnöke havonta jelöli ki, a megyei bíróságon első vagy másodfokon eljáró, gazdasági vagy polgári ügycsoportba beosztott bírák közül.”

tünteti fel a „mellőzött” felszámolót. Tekintve, hogy olyan esetben sincs jogorvoslati lehetősége, ha egyébként nem ért egyet a bírói indoklással, esetlegesen az rá nézve még méltánytalanságokat is tartalmaz, az indoklási kötelezettség egyrészt eljárásjogi szempontból felesleges, másrészt komoly konfliktusforrás az eljáró bíróság és az érintett felszámoló között.²⁸

3.6 A kijelölt felszámoló személyében történő változás

Eddigi vizsgálódásaim során csak korlátozottan foglalkoztam azzal az esettel, amikor a kijelölt felszámoló személyében bármilyen okból megváltozik. A 2009. évi LI. törvény viszont olyan szintű változást hozott be ezzel kapcsolatban, hogy szükségszerűnek látom a téma érintését.

Az eddigi szabályok csak nagyon szűk körben tették lehetővé, hogy a végzésben kijelölt felszámoló személyében változás történjen. Ahogy arra már korábban kitértem, a felszámoló saját szuverén döntése alapján ez elő sem fordulhat. A kizárási okok fennállása miatti bejelentést, melynek következtében a bíróság új felszámolót jelöl ki, nem sorolom ebbe a körbe, hisz a kizárási ok bejelentése nem jog, hanem kötelesség, amelynek megszegését nagyon súlyosan szankcionálja a jogalkotó.

Az adósnak sincs ilyen jogosultsága, és korábban a hitelezőknek sem volt. Véleményem szerint ez a körülmény is annak az ellentmondásos szemléletnek a következménye, hogy a felszámoló nem piaci szereplő, hanem egy speciális állami feladatot ellátó szervezet. Ő sem lecserélhető, ahogy például az önálló bírósági végrehajtó, vagy egy kirendelt igazságügyi szakértő sem. Ezt erősítette tovább az az 1997-es módosítás, amely a bíróságot leszámítva minden más érintett számára kizárta a kijelölő végzésre vonatkozó jogorvoslatot: „*A felszámolót kijelölő rendelkezés ellen fellebbezésnek nincs helye.*”²⁹

Ilyen joga mindaddig csak a bíróságnak volt, de a kizárási okokra alapozott felmentésen túl neki is csak akkor, „*ha az eljárás adataiból végzésében megállapítja, hogy a felszámoló súlyosan vagy ismétlődően megsérti a jogszabályokat.*”³⁰

²⁸ Csőke Andrea (szerk.): A csődtörvény magyarázata; CompLex Kiadó, Budapest 2009. 343. old.

²⁹ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) bekezdés 5. mondata. Módosította az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

³⁰ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) bekezdés 5. mondata. Módosította az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

Ezt a szemléletet törte át két új rendelkezés, amelyek a hitelezők bizonyos csoportjainak biztosítottak új lehetőséget. Az egyik szerint *a hitelezői választmány vagy választmány hiányában a hitelezők képviselője is indítványozhatja a felszámoló felmentését, ha a felszámoló súlyosan vagy ismétlődően megsérti a jogszabályokat.*³¹ A másik szerint abban az esetben, ha a megfelelő *hitelezői csoportokban külön-külön a hitelezők többsége ezt kéri, egyszeri alkalommal indoklás nélkül is kérhetik a felszámoló felmentését.*³²

Ennek a módosításnak a megítélése meglehetősen vegyes. Esélyegyenlőtlenséget teremt a hitelezők között, hiszen a kisebb összegű igényrel rendelkező hitelezők csak akkor tudnak élni ezzel a lehetőséggel, ha teljes egyetértés van köztük a felszámoló megítélésére vonatkozóan. A nagyobb összegű igényrel rendelkező hitelezők számára ez egy sokkal könnyebben igénybe vehető lehetőség. Tekintve, hogy a nagy hitelezők túlnyomórészt a bankok közül kerülnek ki, alapos okkal jelenthetjük ki, hogy ez a módosítás a Bankszövetség hatékony lobbimunkájának eredménye képen került be a Cstv-be.

Ha azt emeljük ki, hogy ez a szabály lehetőséget ad a hitelezőknek arra vonatkozóan, hogy korábbi negatív tapasztalataik alapján véleményt nyilvánítsanak egy felszámolóról, akkor támogatható a módosítás. Ha azt a részét domborítjuk ki, hogy a különböző hitelezők nem azonos mértékben tudnak vele élni, ezáltal bizonyos hitelezői csoportok adott esetben méltánytalan előnyre tudnak szert tenni, a változás már korántsem ennyire támogatható.

3.7 Az elektronikus kijelölés szabályrendszerének összefoglaló értékelése

Minden eddigi módosítás, gyakorlati finomítás, elvekben történő változás, változtatás ellenére kijelenthető, hogy a felszámoló kijelölése továbbra is problémás momentuma a felszámolási eljárásoknak. Az elektronikus kijelölés egy alapvetően új módszer a feladat ellátására, de véleményem szerint nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

Már a megfogalmazott elvekkel is gond volt, jelentős részben megvalósíthatatlan, illetve egymásnak ellentmondó elvárásokat tűzött ki a jogalkotó. A kivitelezés során még

³¹ 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (7) bekezdés 3. mondata teszi lehetővé. Módosította a 2009. évi LI. törvény 13. § (3), hatályos 2009. szeptember 1-től, alkalmazandó 2010. július 1-től.

³² 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (8) bekezdés teszi lehetővé. Módosította a 2009. évi LI. törvény 13. § (3), hatályos 2009. szeptember 1-től, alkalmazandó 2010. július 1-től.

formálisan sem sikerült átültetni őket a gyakorlatba, ezáltal nincs is összhangban egymással a Cstv. vonatkozó része a részletszabályokat tartalmazó kormányrendelettel.

Rossz kompromisszumot eredményezett az elektronikus kijelölés bíróság általi felülbírálásának lehetősége, amely leginkább csak a társadalom részéről tapasztalható negatív megítélés további erősödésének biztosít táptalajt, de valódi eredmény nem várható ettől a lehetőségtől.

Nyomokban felfedezhetünk biztató változásokat. Ilyennek tartom, hogy ha részlegesen is, de legalább már az érdekeltek egy része lehetőséget kapott a bírósági döntéssel szemben fellépni. A lehetőség még nem azonos mértékben áll a különböző érdekeltek rendelkezésére, de legalább elindult valami. A legfontosabb momentum ebben az, hogy ha marginálisan is, de némi szerep jut a kiválasztásnál a szakmaiságnak.

A korábbi szabályok a sokrétű hibáik ellenére egy valamiben egységesek voltak: semmiféle teret nem engedtek a szakmai szempontoknak. Nincs objektív gazdasági, eredményességi és hatékonysági mutatók szerinti, szakmai hozzáértést reprezentáló hierarchia a névjegyzékben szereplő szervezetek között.

Az elektronikus úton történő kijelölés bevezetésével sajnos a jogalkotó ezt a tendenciát vitte tovább. Minden szakmai szempontot feláldozott a véletlenszerűség - mint a befolyásmentesség megvalósításának szerinte egyedül lehetséges módjának - oltárán.

Azt biztosan kijelenthetjük, hogy a kijelölés szabályai még sokszor fognak változni. Az nem lenne baj, ha az eddigieknél kisebb fordulatszámra, de az már igen, ha továbbra is az eddig uralkodó szemlélet szerint történne ez. Sajnos, azt már nem jelenthetjük ki ugyanakkora bizonyossággal, hogy hamar bekövetkezik a várt pozitív fordulat, de reménykedni kell benne, illetve mindenkinek a maga eszközeivel érdemes ezért tevékenykednie.

A következő fejezetben éppen azt tekintem át, hogy azok a társadalmi szereplők, akik érintettek ebben a problémakörben, próbálnak-e tenni ezért a célért valamit, és ha igen, akkor ezt hogyan és milyen eredményekkel teszik.

4. A felszámoló elektronikus kijelölésével kapcsolatos különböző álláspontok

A felszámoló véletlenszerű elektronikus kijelölése körüli problémakör már akkor kialakult, amikor még csak tervezeti formában létezett. Több fórumon foglalkoztak előzetes értékelésével, a láthatóan problémás elképzelések lehetőség szerinti kijavításával. Ezek inkább kevesebb, mint több sikerrel jártak. A szakmai egyeztetések természetesen a hatályba lépés után is folytatódtak, immár a tényleges tapasztalatok figyelembe vételével.

A téma fontosságát önmagában az is mutatja, hogy ennyi szervezet érezte fontosnak, hogy foglalkozzon annak elemzésével. Vizsgálta többek között a Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága, a *Felszámolók és Vagyongfelügyelők Országos Egyesülete*, a Magyar Ügyvédi Kamara, a *Transparency International Magyarország*, több gazdasági folyóirat, és még folytathatnánk a felsorolást.

Az természetes, hogy különböző fórumok, szervezetek különböző szempontok szerint vizsgálódnak, hiszen mindenki a maga érdeklődése, szakterülete, netán érdekeltségi rendszere szempontjából közelített a kérdéshez. Ezért joggal bízhatunk abban, hogy minél több, a témában folytatott vizsgálat eredményét, minél több vizsgálódó véleményét ismerjük meg, annál árnyaltabb képet kaphatunk a problémáról, és nagyobb esélyünk van olyan javaslat megalkotására, amely a társdalom lehető legszélesebb rétegei számára kínál megnyugtató megoldást.

4.1 A Felszámolók és Vagyongfelügyelők Országos Egyesülete előzetes álláspontja

A FOE a dolog súlyának megfelelően már a módosítás előkészületi szakaszában is több alkalommal foglalkozott a kérdéssel. A 2009. március 4-i rendkívüli cégvezetői ülése vitatta meg, amelyet követően a tagszervezetek szavazhattak a változások támogatásáról vagy ellenzéséről. Az elektronikus kijelölést 70 %-ot meghaladó többség támogatta, de a bíróság általi felülbírálás lehetősége mellett már jóval mérsékeltebb, 60 % alatti volt a támogatottság. A kijelölt felszámoló hitelezők általi indoklás nélküli felmentésének lehetőségét viszont szinte egyöntetűen, 90 % fölötti arányban elleneztek a tagszervezetek.³³

³³ Jegyzőkönyv a FOE 2009. március 4-i rendkívüli cégvezetői üléséről

A Szakmai Bizottság 2009 folyamán javaslatot is készített az elektronikus, véletlenszerű kiválasztásának eljárási szabályaira vonatkozóan. A bizottság helyesen állapította meg, hogy a felszámolók által megszerezhető jövedelem mértékében nagyobb szerepe van a bíróságok kezében lévő ügyelosztásnak, mint annak, hogy egy-egy eset mennyire kockázatos, vagy szakmailag mennyire bonyolult.

A javaslati jegyzőkönyv rámutat egy, a tagszervezeteket megosztó ellentétre is: *„akik nem kaptak jelentősebb vagyonnal rendelkező kijelölést, a rendszer megváltoztatását (akár a szigorú véletlenszerűséget), azok a felszámolók pedig, akik az elmúlt másfél évtizedben (különféle okok alapján) kedvező kijelölési pozícióba kerültek, a bírák eseti döntésére épülő kijelölési gyakorlatot tartják helyesnek.”*³⁴

Fenti megállapítás is utal arra az anomáliára, ami a különböző ügyek nagyon eltérő gazdaságosságából adódik. A felmérések szerint *„az eljárások kb. 80-85 %-a vagyontalan cégek ellen folyik, és az adósok mintegy 15-20 %-ának a vagyona biztosítja csupán a felszámolás felmerült költségeinek teljes körű fedezettségét és a felszámoló Cstv-ben rögzített díját.”*³⁵ A felszámoló kijelölésének, a kijelölés módjának elsősorban e körülmény miatt van meghatározó jelentősége.

Több nagyon fontos elvi javaslatot is megfogalmazott a bizottság, amelyek közül azonban csak kettő került be a jogszabályba, azok is csak részlegesen. Az egyik ilyen az *elektronikus, véletlenszerű kiválasztás* módszere, amely biztosíthatja a felszámolók egyenletes leterhelését, a másik pedig a *kijelölő bíróságok* számára biztosított lehetőség, hogy *eltérhessenek az általános kijelölési szabálytól* az illetékességi területükön alkalmazott felszámolói listán belül, *ha a konkrét ügy szakmailag bonyolult* volta miatt másik felszámolót kívánnak kijelölni.

Így aztán az alábbi, megfontolásra nagyon is érdemes javaslatok maradtak ki a kijelölést szabályozó rendelkezésekből:

- a *felszámolók* dönthessenek arról, *melyik megyében kívánnak dolgozni*;
- a *kijelölő bíróságok* csak az *adott régióban irodával rendelkező felszámolók közül* jelölhessenek;
- a megyei/fővárosi bíróságok (azóta törvényszékek) kiválaszthassák azokat a felszámolókat, amelyekkel együtt kívánnak dolgozni, amellyel megvalósulna a *bírák elégedettségén alapuló szakmai szelekció*;

³⁴ FOE Szakmai Bizottság 2009. augusztus 26. Javaslat I. fejezet 3. bekezdés.

³⁵ FOE Szakmai Bizottság 2009. augusztus 26. Javaslat II. fejezet 4. szakasz.

- a névjegyzéket a bíróság átláthatóan és nyilvánosan, közzétételi kötelezettség mellett gondozza;
- a megyei/fővárosi bíróságok számára évenkénti értékelési kötelezettség a felszámolók munkájáról, amely alapját képezné a névjegyzékből való törlésnek, a fennmaradás megerősítésének, szükség esetén új pályázók felvételének.

Fenti elképzelések annak ellenére maradtak ki a *Felsz.kijr*-ből, hogy a FOE Szakmai Bizottsága az elvi megfogalmazáson túl a konkrét megvalósításra vonatkozóan is tett javaslatokat az IRM számára. A legfontosabbak közülük a *pályáztatás megyei listákra, pályázatok közös elbírálása, végleges listák közzététele, bíróságok évenkénti értékelési kötelezettsége*, amelyek mind-mind a szakmaiság érvényesülését segítették volna.³⁶

4.2 A Magyar Ügyvédi Kamara előzetes álláspontja

A felszámolási eljárások egy másik nagyon fontos résztvevői csoportjának, az ügyvédeknek a szakmai szervezete is fontosnak érezte, hogy aggályait már a rendelet megalkotási fázisában az IRM tudomására hozza. Ennek érdekében a kamara illetékes bizottsága által készített összefoglalót elküldte minisztérium szakállamtitkárának, amelyből megállapítható, hogy a kezdéskor szokásos udvariassági formulán túl a kamarának lényegében csak kritikai észrevételei voltak, melyek közül véleményem szerint az alábbiak a legfontosabbak.

*„A Cstv. 85. § (5) bekezdés c) pontjában foglalt felhatalmazás ugyan a miniszter rendeletalkotási feladatát kifejezetten a felszámolónak ... [az] elektronikus kijelölése részletes szabályai megalkotásában határozza meg, ... nem lenne szerencsés..., ha a rendelet a felszámoló szakmai kompetenciája figyelembe vételének mellőzése irányába hatna.”*³⁷

Számomra nagy öröm, hogy egy, a szabályozással közvetlenül is érintett szakmai szervezet nagyon jelentős részben ugyanazokat a momentumokat látta problémásnak a kijelöléssel kapcsolatban, amelyeket én magam is jeleztem már dolgozatom 3. fejezetében. Itt elsősorban arra gondolok, hogy *„a rendelet így a törvényi elvárásnak sem*

³⁶ FOE Szakmai Bizottság 2009. augusztus 26-i Javaslat és a IX. FOE Szakmai napokon megtartott cégvezetői értekezletről készült Jegyzőkönyv alapján.

³⁷ A Magyar Ügyvédi Kamara Törvényelőkészítő és Elvi Bizottságának 2010. április 27-én kelt levele Dr. Léva né dr. Fazekas Judit, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium szakállamtitkára számára; 2. pont 1. bekezdés 1. mondata.

felel meg, hiszen a Cstv. 27/A. § (1) olyan kiválasztási rendszert követel meg, amely biztosítja a felszámolandó gazdálkodó szervezet jellemzőihez mértén szükséges szakértelmet.”³⁸ Ezzel szemben „[m]aga az indoklás is elismeri, hogy ... a felszámoló szakmai kompetenciájának biztosításával kapcsolatban semmilyen rendelkezést nem tartalmaz.”³⁹ Helyesen állapítja meg a kamarai levél, hogy „[e]zen az elváráson nem lenne helyes azzal túllépni, hogy a "felszámoló cég kapacitásait" és a felszámolandó cég tulajdonságait "nehéz felmérni".”⁴⁰

Fenti célok megvalósítása érdekében a problémákra való figyelemfelhíváson túl konkrét javaslatokat is tesz a kamarai levél, melyek közül a legfontosabbak:

- a *felszámolói névjegyzék adattartalmának kiegészítése* olyan adatokkal, melyek megmutatják, hogy a felszámoló cégek a megkívánt szakképesítéseken kívül mely területen rendelkeznek *speciálisan* a felszámolandó cég profiljához illő *szakértelemmel*;
- *tipizálni kellene a szakágakat* az igazságügyi szakértőkhöz hasonlóan;
- a *sorsolás alkalmával meg kellene adni az felszámolás alá került cég profilját*, s a sorsolás ezen profil szerinti szakmai körből történhetne, vagy az anyagi jogszabályoknak – ilyen szakértelem hiányában - elő kellene írni a *kisorsolt felszámoló részére társszakértő igénybevételét*.⁴¹

Ha a fenti javaslatok bekerültek volna a *Felsz.kijr*-be, akkor véleményem szerint a Cstv-ben megfogalmazott kijelölési szempontok sokkal inkább érvényre juthattak volna, de ez, ahogy az indoklás is megfogalmazta, valójában nem volt cél.

4.3 Sajtóvélemények az elektronikus kijelölés bevezetése előtt

A kijelölési szabályok változásának terve a gazdasági szaksajtót is izgalomba hozta, ezáltal a szélesebb közvéleményhez is eljutott a hír. Egy példálózó jellegű sajtószemlén keresztül próbálom összefoglalni, hogy milyen véleményeket közvetítettek az újságírók a gazdasági kérdések iránt érdeklődő olvasóközönség felé. Minden kiválasztott cikkből próbálom kiemelni a téma szempontjából legfontosabb megállapításokat. Valamelyiknél már a cím is elég beszédes.

³⁸ Fenti levél 2. pont 2. bekezdés 3. mondata.

³⁹ Fenti levél 2. pont 2. bekezdés 1. mondata.

⁴⁰ Fenti levél 2. pont 2. bekezdés 1. mondata.

⁴¹ Fenti levél 2. pont 3. bekezdés alapján.

4.3.1 Sorsolni fogják a felszámolókat Origó 2009. május 29.

„A javasolt törvénymódosítás árnyaltabb szabályozást biztosít a felszámolók kijelölését illetően - tudtuk meg Gadó Gábortól, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium szakállamtitkárától. Egyrészt szeretnék elkerülni azt a problémát, hogy [...] egyes felszámoló cégek annyira jóban vannak a kirendelő bíróval, hogy tekintet nélkül az ügy érdemére, mindig ugyanazok a szereplők járnak el. [...] Izgatottan várjuk a gyakorlati megvalósítást, és a sorsolást elvégző új szoftvert - mondta Korompay Réka, a Felszámoló és Vagyonfelügyelők Országos Egyesületének ügyvezető igazgatója. [...] Az ügyvezető igazgató hangsúlyozta, [...] a sorsoláshoz nagyon intelligens szoftverre lesz majd szükség a jogalkotó céljainak elérése érdekében.”⁴²

A cikk elsősorban azzal igyekszik kiegyensúlyozottságot mutatni, hogy mind a jogalkotó, mind pedig a felszámolók képviselőjének álláspontját idézi. Azonban a FOE ügyvezető igazgatója által megfogalmazott kétségek mennyiségileg is nagyobb hangsúlyt kapnak, ráadásul a cikk is ezzel zárul, összességében a felszámoló szakma többsége által képviselt kétkedő álláspont jutott el hangsúlyosabban az olvasóközönséghez.

4.3.2 Számítógép választja ki a felszámolókat július 1-től, nem a bíró. www.jogiforum.hu 2010. május 19.

„A Magyar Ügyvédi Kamara ... Törvényelőkészítő és Elvi Bizottsága üdvözölte a felszámolási eljárásban a felszámoló kijelölésének transzparenciájára irányuló törekvést, de ... észrevételeiben aggályait is kifejezte ... a felszámoló szakmai kompetenciája figyelembe vételének mellőzése irányába történő elmozdulás miatt. A tervezet ugyanis felszámoló szakmai kompetenciájának biztosításával kapcsolatban semmilyen rendelkezést nem tartalmaz. ... Kérdés, hogy a rendelet így a törvényi elvárásnak megfelel-e majd, hiszen a Cstv. 27/A. § (1) olyan kiválasztási rendszert követel meg, amely biztosítja a felszámolandó gazdálkodó szervezet jellemzőihez mérten szükséges szakértelmet.”⁴³

Tekintve, hogy ez a bejegyzés egy olyan portálon található, amely elsősorban a jogász szakmának szól, elsősorban a Cstv. vonatkozó §-aiban megfogalmazott

⁴² <http://www.origo.hu/jog/20090529-nagyon-intelligens-szoftver-kell-a-felszamolok-sorsolasahoz.html>
2013. február 10-i állapot

⁴³ <http://www.jogiforum.hu/hirek/23092> 2013. február 10-i állapot

követelmények felől közelített a problémához. Helyesen állapította meg a cikk, hogy a születendő *IRM rendelet-tervezet* konkrét rendelkezései vélhetően nem lesznek alkalmasak arra, hogy a törvényi elvárásoknak eleget tudjanak tenni.

A cikk mellett megtalálható a *Magyar Ügyvédi Kamara Törvényelőkészítő és Elvi Bizottsága által az IRM szakállamtitkárának küldött véleménynyilvánító levele*, amellyel a korábbiakban külön is foglalkoztam.

4.3.3 *Megpörgetik a felszámolókat. Világgazdaság Online 2010.05. 20.*

„Lefejezik a szakértelmet. Ezt szakértők állítják a felszámolók kijelölésének új módjáról. [...] a július elsejétől kötelező elektronikus, véletlenszerű kiválasztással kivédhető a gyanús, szubjektív ügyelosztás, ám nem érvényesülhetnek a törvényben megkövetelt szempontok, így elsősorban a szakmaiság. ... Az ügyekre a bíróságok – megyei listákból – rendelik ki őket [a felszámolókat], megeshet, nem teljesen elfogulatlanul. Az ilyen vélt vagy valós veszélyt igyekszik elhárítani, a kijelöléseket tisztává tenni a csődtörvény idevágó passzusa. [...]

Filip György, a Felszámolók Országos Egyesületének alelnöke szerint alapvetően a törvény támaszt megvalósíthatatlan követelményeket. [...] sem az optimális feladatelosztás, feladatellátás, sem a hatékony, minőségi felszámolási tevékenység nem alakítható ki a mostani szabályozás alapján, amelynek célja – az átlátható, kiszámítható, befolyásolásmentes kijelölési módszer – egyébként nem kérdőjelezhető meg.”⁴⁴

Már a cikk címe is nagyon beszédes, amire aztán a szöveg rá is erősített. Egyértelműen azt az álláspontot hangsúlyozza, hogy az új szabályok feláldozzák a szakmaiságot a véletlenszerűség által biztosítani vélt befolyásmentesség oltárán, ami által egyfajta szerencsejáték jellegű sorsolássá degradálódik egy alapvetően szakmai szempontokat igénylő döntés. A cikk zárógondolata azt is kihangsúlyozza, hogy *Európa többi országában ismeretlen megoldás az elektronikus úton való kiválasztás.*

A *FOE* alelnöke helyesen állapítja meg, hogy a Cstv. hiába tűzött ki olyan követelményeket a kijelölés kapcsán, amelyekkel önmagukban külön-külön mindenki teljes mértékben egyet értene, ha együttesen lehetetlen őket megvalósítani.

Az előzetes álláspontok áttekintése után érdemes megvizsgálni az elektronikus kijelölés szabályainak bevezetése utáni véleményeket és a hozzájuk kapcsolódó

⁴⁴ <http://www.vg.hu/kozelet/jog/megporgetik-a-felszamolokat-316480> 2013. február 10-i állapot

javaslatokat is. Elsőként nézzük az egyik legfajsúlyosabb véleményalkotó álláspontját, amely álláspont ráadásul közvetlen jogi relevanciával bír.

4.4 A Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának álláspontja az elektronikus kijelölés működéséről

A probléma súlyosságát mi sem mutatja jobban, hogy a kérdés az *Alkotmánybíróságot* is megjárta. Egy bíró 2010-es beadványában utólagos normakontroll keretében kérte az Alkotmánybíróságtól a *Cstv. 27/A. § (1) – (2) bekezdése, a BÜSZ 63/B. § (2) bekezdése és a 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet egésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését*. Az alkotmányellenességre vonatkozó álláspontot a FOE Szakmai Bizottsága is osztotta: „*A 2009. évi LI. tv. – álláspontunk szerint több vonatkozásában Alkotmányellenesen – alapvetően megváltoztatta a felszámoló bírósági kijelölésének szabályait.*”⁴⁵ A beadványban foglalt kérdés hordereje ellenére az *Alkotmánybíróság* csak 2011-ben folytatta le az alkotmányossági vizsgálatot.

A beadványt készítő bíró álláspontja szerint a *36/2010. (V. 13.) IRM rendelet formailag alkotmányellenes*, mivel a felszámoló kijelölése a bíróságok szervezetét és igazgatását érintő kérdés, ezért véleménye szerint csak 2/3-os szavazati aránnyal elfogadott törvényben lett volna szabályozható.

A tartalomra vonatkozó kifogása szerint a *Cstv. 27/A. § (1) – (2) bekezdése és a 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet összeütközésben* vannak az *Alkotmány*⁴⁶ 50. § (3) bekezdésében deklarált *bírói függetlenség* alkotmányos alapelvével, mert az eljáró bírón kívül más bíró is szerepet kap az eljárásban az által, hogy a felszámolót utóbbi jelöli ki. A *BÜSZ 63/B. § (2) bekezdésének alkotmányellenességét* arra alapozta, hogy a bíróság vezetőjének az a joga, miszerint alapos indoklással eltérhet az elektronikus kijelölés eredményétől, véleménye szerint a *bíró utasítását* jelenti.

Az *Alkotmánybíróság a beadványt részben megalapozatlannak, részben pedig érdemi vizsgálatra alkalmatlannak* találta. Ebből legalább levonhatjuk azt a megnyugtató következtetést, hogy az *elektronikus kijelölés szabályozása nem alkotmányellenes*, mert az eljárás érdemi szakaszaiban, a felszámoló feletti felügyelet gyakorlása és az ítélelhozatal során nem sérül a bíró függetlenség alkotmányos alapelve.

⁴⁵ FOE Szakmai Bizottság : A felszámoló jogállásának értelmezése és ennek jogszabályi ellentmondásai, a következetes értelmezés érvényesítésének területei 3. b. pont 1. mondat. Készült: 2011. március 23.

⁴⁶ 2011 lévén az 1949. évi XX: törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról még hatályban van.

Akár meg is nyugodhatnánk, de az indoklást figyelmesen elolvasva, megállapítható, hogy ebben az esetben az alkotmányosság csak egy minimum-követelmény, szükséges, de közel sem elégséges feltétele a jó működésnek.

Az indoklás szerint a „*végrehajtási jogszabályban részletezése kerülő algoritmus alapján működő rendszernek biztosítania kell, hogy a program olyan elvek alapján működjön, amely biztosítja az átláthatóságot, ellenőrizhetőséget, és azt a jogalkotói szándékot, hogy az adós gazdálkodó szervezet sajátosságaihoz igazodó szakértelemmel rendelkező, szabad kapacitásokkal is bíró, továbbá az adós székhelyéhez, telephelyeiéhez viszonylag kis földrajzi távolságban működő felszámoló cégek közül legyen kijelölve az eljáró felszámoló.*”⁴⁷

Az arányos terhelés megvalósítását célzó elvárásra vonatkozóan komoly fogalmi hibát is vét az indoklás. Az Alkotmánybíróság szerint „*a program pedig véletlenszerű kiválasztással oly módon tesz javaslatot, hogy a súlyozott halmazból egyenletes elosztás szerint választ.*”⁴⁸

Ezzel szemben a Felsz.kijr-ben azt találjuk, hogy a „*felszámoló kijelölésére a program - a (2) bekezdés szerinti súlyozás alkalmazásával - véletlenszerű kiválasztással tesz javaslatot oly módon, hogy a súlyozott halmazból egyenletes eloszlás szerint választ.*”⁴⁹

Ez vélhetően elírás, de egy ilyen súlyú munkában ez nem engedhető meg. Az *egyenletes eloszlás* egy egzakt módon definiált valószínűségi eloszlási mód, amely egy számítógépes program számára egyértelműen algoritmizálható. Segítségével valóban alkalmassá tehető a szoftver arra, hogy a különböző társaságok a súlyuknak megfelelő mennyiségű felszámolási ügyet kapjanak. Az *egyenletes elosztás* ebben a szöveggörnyezetben viszont már egy elvárt végeredményt jelent, nem az ügyek kiosztásának módját.

Fenti tévedés már önmagában elbizonytalanítja a témával foglalkozó embert még akkor is, ha egy pillanatra eltekintünk attól a körülménytől, hogy egyrészt az egyenletes ügyelosztás nem feltétlenül kívánatos cél, másrészt a megvalósulása is erősen kérdéses.

Az indoklásból könnyen levezethető, hogy önmagában az alkotmányossági kontrollnak való megfelelés nem teszi alkalmassá a jogszabályt arra, hogy kitűzött célját ténylegesen el is érje. Hiszen az átláthatóságot, ellenőrizhetőséget, az adós

⁴⁷ Részlet az 1697/B/2010 AB határozat 2.2 pontjából.

⁴⁸ Részlet az 1697/B/2010 AB határozat 2.2 pontjából.

⁴⁹ 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet 3. § (3)

sajátosságaihoz igazodó szakértelmet eredendően sem sikerült a szabályozásnak megvalósítania. Ennek részbeni elismerése, hogy a szakértelemre vonatkozó elvárások 2012. március 1-ével ki is kerültek a Cstv. 27/A. § (1) bekezdéséből⁵⁰.

4.5 A Transparency International Magyarország álláspontja a jelenlegi szabályozásról

A társaság érdeklődési körének megfelelően abból a szempontból vizsgálta a felszámolási eljárás, és ezen belül a kijelölés szabályait, hogy azok milyen mértékben tudják szolgálni, vagy éppen nehezíteni a korrupció elleni küzdelmet. Az első kapcsolódó tanulmány a Cstv-t is módosító *2011. CXCVII. törvény* előkészítése kapcsán született.

A tanulmány általános megállapítása szerint a korrupciós kockázatok elkerülése érdekében olyan jogszabályi környezet szükséges, amely megfelel az alábbi négy kritériumnak: egyértelműség, transzparencia, őszöntés, számon kérhetőség. Ezeket próbálja számon kérni a vizsgált törvénytervezeten is.

Másokhoz és hozzám hasonlóan helyesen állapítja meg, hogy a kijelölés szabályozása ellentmondásokat tartalmaz. Véleménye szerint „*[j]elenleg az elektronikus sorsolás egy fekete doboz. [...] Egyre több elemzés foglalkozik a kijelölésekkel, melyeknek eredménye sajnos nem a véletlenszerűséget támasztják alá.*”⁵¹

A számon kérhetőség érdekében természetes személyeket javasol felszámolónak gazdasági társaságok helyett. Szerinte a transzparencia követelménye is jobban megvalósulna így, mert az összeférhetetlenségi követelmények egyértelműbbek lennének. A tanulmány szerint növelni kellene a hitelezők szerepét a kijelölésben, bár arra nem tér ki, hogy a fenti négy szempont közül melyiknek az érvényesülését segítené elő ez a módosítás. Indoklása szerint a hitelezők jobban ismerik az adós működését, így az általuk történő kijelölés vélhetően a hatékonyságra, és nem a korrupció csökkenésére lenne hatással.⁵²

A másik tanulmány a felszámolási eljárásokban általában fellelhető korrupciós kockázatokkal foglalkozik. A kijelöléssel kapcsolatos állásfoglalásai meglehetősen

⁵⁰ 2011. évi CXCVII. törvény 28. § (1) bekezdés általi módosítás.

⁵¹ A Transparency International Magyarország észrevételei a Cstv., a Gt., a Ct., és az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvénytervezettel kapcsolatban, készült 2011. október 20.
http://www.transparency.hu/A_Transparency_International_Magyarorszag_a_felszamolasi_eljarasokrol?bind_info=page&bind_id=463 4. oldal. 2013. február 13-i állapot

⁵² A Transparency International Magyarország észrevételei ...5. oldala. 2013. február 13-i állapot

sommásak: „A felszámoló kinevezése kiemelten neuralgikus pont: a szakértelmet és a teljesítményt nem jutalmazza, de ellene ösztönöz.”⁵³ „Érdemes korrump üzleti ajánlatokkal befolyásolni a kijelöléseket nagyobb adós gazdasági társaság esetén.”⁵⁴

A tanulmány szerint a kiválasztás jelenleg sem mentes a korrupciótól, ráadásul álláspontját a megkérdezett felszámolóbiztosok és hitelezői képviselők által elmondottakra alapozza.⁵⁵ Már rövid távon is lehetne javítani a helyzeten, ha megteremténénk a mérhetőség és értékelés feltételeit, ami által a szubjektív szempontok objektívekké alakíthatók. Ez teremthetné meg egy szakmai szempontokon nyugvó kijelölési rendszer alapjait.⁵⁶

A hosszabb távon megvalósítható javaslatok radikálisabb módosításokat irányoznak elő. Ezek közül a kijelölést és a kijelölhetőséget közvetlenül érintő elgondolások a következők: a befejezett felszámolási eljárások eredményességi adatainak felhasználása, a gazdasági racionalitás előtérbe helyezése, felszámoló kijelölésének teljes újragondolása, sikerarányos ösztönzési rendszer kialakítása, felszámolói kamara létrehozása a szakmai és etikai kontroll erősítése érdekében.⁵⁷

Sajnos a korrupcióra vonatkozó megállapítások sok esetben helytállóak, ezért egyértelműen levonhatjuk azt a következtetést, hogy az elektronikus kijelölés jelenlegi szabályozása nem gátolja meg a visszaélést, ellenben kizárja a szakmaiságot. Kijelenthetjük, hogy ez a lehető legrosszabb kombináció. A szervezet javaslatai előremutatóak, külön elismerést érdemel, hogy olyan javaslatokat is ad, amelyek szerinte már rövid távon is javulást eredményeznének.

A radikális javulás érdekében elkerülhetetlennek tartja a Cstv. teljes újragondolását, és a jogalkotó szemléletváltását: „A felszámolást át kell alakítani gazdasági logikájú eljárássá, megszüntetni a hivatali tevékenység kiszervezésének látszatát”.⁵⁸ Ez természetesen közvetlenül érinti a felszámoló jogállásának kérdését is.

⁵³ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok?no=0#news 16. oldal.

⁵⁴ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok?no=0#news 23. oldal.

⁵⁵ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok?no=0#news 30-31. oldal.

⁵⁶ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok?no=0#news 38-41. oldal.

⁵⁷ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok?no=0#news 42-44. oldal.

53-57 valamennyi 2013. február 13-i állapot

⁵⁸ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok?no=0#news 42. oldal.

Számomra komoly visszaigazolás a fenti álláspont, hiszen dolgozatom 2. fejezetében magam is utaltam már a jelenlegi szabályozásban rejlő szemléletbeli problémára.

4.6 Összefoglaló értékelés a különböző társadalmi szereplők részéről

A fenti állásfoglalásokból, sajtószemelvényekből teljesen ugyanaz a következtetés vonható le, mint a korábbi elemzésekből. Sem a korábbi szabályok, sem pedig az elektronikus úton történő „sorsolás” nem megfelelő módszer a felszámoló kijelölésére. Igaz ez annak ellenére is, hogy az alkotmányossági kontrollon nem bukott el a jogszabály. Teljesen új alapokra kellene a kijelölési szabályozását helyezni, amihez viszont – ahogy a Transparency International Magyarország tanulmánya is megállapítja – alapvető szemléletváltásra lenne a szükség a jogalkotó részéről.

5. A kijelölési szabályok problémaköre a bírói gyakorlatban

Az eddigi elemzések egyértelműen kimutatták, hogy a felszámoló kijelölésének korábbi és jelenlegi szabályozása kevésbé alkalmas a feladatának végrehajtására. A Cstv. ide vonatkozó szabályai egymással ellentétes elemeket tartalmaznak, a részletszabályokat tartalmazó *Felsz.kijr.* előírásai csak részben felelnek meg a Cstv-beli szabályoknak. Fentiek miatt nagy jelentőséget kapott a bíróságok jogszabály alkalmazó, értelmező szerepköre. Ezért a problémakör elemzésének teljességéhez elkerülhetetlennek látszik a kapcsolódó ítélkezési gyakorlat és a bíróságok által képviselt vélemények, álláspontok feltárására tett kísérlet is.

5.1 Jogorvoslati lehetőség a felszámolót kijelölő rendelkezéssel szemben

Az 1997. évi XXVII. törvény által beiktatott módosítást megelőzően a Cstv. nem tartalmazott rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a felszámolási eljárást elrendelő végzés az abban kijelölt felszámoló személyére vonatkozóan megtámadható-e vagy sem. Ezt a hiányosságot pótolta a Legfelsőbb Bíróság, mikor megállapította, hogy: „*A bíróság felszámolást elrendelő végzésének a felszámoló kijelölésére vonatkozó rendelkezése ellen is helye van fellebbezésnek.*”⁵⁹

A vonatkozó eset röviden: Egy 1994-es eljárásban az adós a maga által kért felszámolási eljárást elrendelő végzés ellen nyújtott be fellebbezést, amiben csak a felszámolót kijelölő rendelkezést támadta. Az elsőfokú bíróság hivatalból elutasította a fellebbezést, mert álláspontja szerint a Cstv. 27/A. §-a nem biztosít lehetőséget az adósnak arra, hogy a fizetéseképtelenségét megállapító végzés felszámolót kijelölő rendelkezése ellen fellebbezzon, a bíróság pedig a kijelölés során betartotta az arra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.

Az adós a fellebbezését elutasító végzés ellen is fellebbezett, vitatva azt, hogy a végzésnek a felszámoló személyét kijelölő rendelkezése ellen ne lenne helye fellebbezésnek. A Legfelsőbb Bíróság szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a felszámolást elrendelő végzés felszámolót kijelölő rendelkezése ellen nincs helye fellebbezésnek. Az 1993. évi LXXXI. törvénnyel módosított Cstv. 27/A. § (1) bekezdése alapján a felszámolást elrendelő bíróság végzésében három érdemi döntést hoz:

⁵⁹ BH1996. 112.

megállapítja az adós fizetéseképtelenségét, elrendeli a felszámolását és kijelöli a felszámolót. Tekintve, hogy a *Cstv. akkor hatályos 28. § (1) bekezdéséből*⁶⁰ az vezethető le, hogy az elrendelő végzés ellen van helye fellebbezésnek, ez a fellebbezési jog pedig csak a jogalkotó által korlátozható, így a felszámolót kijelölő rendelkezés ellen is nyújtható be fellebbezés.⁶¹

Véleményem szerint a Legfelsőbb Bíróságnak akkor is ugyanígy kellett volna rendelkeznie, ha a *28. (1) bekezdéséből* nem lehetett volna levezetni a fellebbezéshez való jogot. Ugyanis a *Cstv.* kifejezett korlátozást erre vonatkozóan nem tartalmazott, tehát a kérdést az általános szabályok, azaz a Pp-nek a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozó általános szabályai alapján kellett volna megítélnie. Az már csak a konkrét eset érdekessége, hogy a fellebbezési lehetőség deklarálása az ügy érdemi részét nem befolyásolta, és nem vezetett a felszámoló felmentéséhez, mert azt a Legfelsőbb Bíróság is elismerte, hogy a kijelölés az akkor hatályos szabályoknak megfelelően történt.

5.2 A felszámolót kijelölő rendelkezéssel szembeni jogorvoslati lehetőség megszűnésének következményei

Ha visszagondolunk a 2. fejezetbeli megállapításokra, miszerint a jogalkotó elsősorban az állam kinyújtott kezeként tekintett a felszámolókra, akkor nagy bizonyossággal állíthatjuk, hogy a jogalkotói szándék korábban is az volt, hogy a felszámoló személye ellen ne lehessen jogorvoslattal élni. Ám való igaz, hogy a cél elérése érdekében ezt tételesen ki is kell mondani az ágazati törvényben, különben az általános jogelvek és szabályok alapján az ellenkezője lenne igaz.

Ezt a problémakört rendezte az *1997. évi XXVII. törvénnyel* beemelt módosítás, miszerint a „*felszámolót kijelölő rendelkezés ellen fellebbezésnek nincs helye.*”⁶² Ez a szabály a 2009. szeptember 1-i módosításokkal beemelt minimális változtatással⁶³ jelenleg is hatályos. Tehát 1997-től kezdve a felszámoló kijelölésére vonatkozó bírósági végzés deklaráltan nem támadható, függetlenül attól, hogy a felszámoló kijelölése közvetlenül az eljáró bíró, vagy az elektronikus módszer által történt-e.

⁶⁰ Ha az adós felszámolását elrendelő végzés jogerőre emelkedett, a bíróság elrendeli e végzésnek a Cégközlönyben való közzétételét.

⁶¹ BH1996. 112. alapján készült összefoglaló leírás

⁶² 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) ötödik mondata. Beiktatta az 1997. évi XXVII. törvény 5. § (2), hatályos 1997. augusztus 6-tól.

⁶³ „A felszámolót kijelölő rendelkezés ellen *külön* fellebbezésnek nincs helye.” 1991. évi XLIX. törvény 27/A. § (5) ötödik mondata. Módosította a 2009. évi LI. törvény 13. § (3), hatályos 2009. szeptember 1-től, alkalmazandó 2010. július 1-től.

Ebből következően 1997. augusztus 6-tól 2009. szeptember 1-ig csak a bírónak volt joga a kijelölt felszámolót elmozdítani, és neki is csak akkor, „*ha az eljárás adataiból végzésében megállapítja, hogy a felszámoló súlyosan vagy ismétlődően megsérti a jogszabályokat.*”⁶⁴ Ezt a helyzetet változtatta meg az a két új rendelkezés, amelyek a hitelezők bizonyos csoportjai számára biztosított újonnan lehetőséget a felszámoló felmentésére.⁶⁵ A jelenlegi vizsgálódás szempontjából csak az előbbi érdekes, mert utóbbi egy indoklási kötelezettség nélküli jogot biztosít a hitelezőknek, ilyen módon a döntés megtámadására sincs lehetőség.

Adott tehát az a jogi helyzet, hogy egy nagy érdekütközéseket hordozó, sok esetben komoly vagyoni változásokat indukáló vitás helyzetben az érdekkonfliktus ütközőpontjában elhelyezkedő személyt jelenleg - ha ő maga a feladatát a jogszabályi előírásoknak megfelelően végzi - direkt módon egyik érdekelt fél sem tudja a pozíciójából eltávolítani, eltekintve persze a már említett, a 27/A. § (8) bekezdésben a hitelezők számára egyszeri lehetőségként biztosított indoklást nem igénylő felmentést. Ez a helyzet sok esetben nehezen emészthető az érintettek számára.

Véleményem szerint ennek a jogi helyzetnek a következménye az, hogy azok az érdekeltek, akik úgy érzik, hogy sérelmet szenvedtek, ezért a felszámoló felmentésében látnák problémájuk megoldását, egyéb más indokokkal kívánnak illetve kénytelenek érvényt szerezni akaratauknak. Így a felszámoló „leváltásának” legkézenfekvőbb módjaként az adódik az érintettek számára, hogy a felszámoló súlyos vagy jogszabálysértő magatartására hivatkozva kérik a felmentését.

E cél elérése érdekében az egyik jellemző próbálkozás a 27/A. § (9), majd 2007-től a (9) és (10), a jelenleg hatályos állapot szerint pedig a (12), (13) és (14) bekezdés megsértésére alapított keresetek indítása. Az utóbbi bekezdések által hozott változások részben lefedik az előbbieket, részben pedig tovább korlátozzák a felszámoló által igénybe vehető teljesítési segédek körét.

A fenti bekezdésekkel érintett szabályok olyan érzékeny problémakört alkotnak, amelyek éppen a rendezetlenségük miatt könnyen válhatnak hatásos fegyverré a felszámolóval szemben. Így azok a hitelezők, egyéb érintettek, akik egy adott ügyben elégedetlenek a felszámoló munkájával, a fentiek alkalmazása esetén jó eséllyel tudják az ismétlődő jogszabálysértésre való hivatkozással a felszámoló felmentését kérni.

⁶⁴ Lásd: 30. számú lábjegyzet.

⁶⁵ Lásd: 31. és 32. számú lábjegyzet.

A probléma mibenléte: egyrészt a felszámoló az eljárás lefolytatását másnak nem engedheti át, másrészt feladatait elsősorban az adós, illetve saját munkaszervezete igénybevételevel köteles ellátni, teljesítési segédet csak korlátozottan vehet igénybe. Azonban sok eljárásban kényszerül arra a kijelölt felszámoló, hogy az ügyek folyamatos és gördülékeny továbbvitele érdekében teljesítési segédek vegyen igénybe, ami óhatatlanul költségekkel jár, csökkentve ez által a felszámolási vagyont, illetve a hitelezők kielégítési alapját. A hitelezők saját érdekük védelmében - igényüket a fenti előírásokra alapítva - a teljesítési segédek jogosulatlan igénybe vételére való hivatkozással próbálják meg a felszámolási költségek egy részét átminősíteni, kérve egyúttal a felszámoló felmentését és új felszámoló kijelölését.

A Győri Ítéltábla az Fpkhf.II.25.303/2006/2. számú végzésével is egy, a felszámolási költségek átminősítésre és a felszámoló leváltására irányuló ügynek a végére tett pontot. Az adott ügyben két hitelező nyújtott be kifogást, mert szerintük a felszámoló a záróanyagban olyan kiadásokat minősített felszámolási költségnek, amelyeket a felszámolói díjból kellett volna fedeznie, ráadásul a dokumentáció zavaros, ellentmondásos és hiányos, ezért kérték a felszámoló felmentését.

Az elsőfokú bíróság a zárótárgyaláson a kifogásokat elutasította, a felszámolási eljárást befejezte és az adós gazdálkodó szervezetet megszüntette. Az elsőfokú bíróság záróvégzésével szemben két hitelező is fellebbezéssel élt, kérve a felszámoló felmentését, új felszámoló kijelölését és utóbbinak új zárómérleg és vagyonfelosztási javaslat készítésére kötelezését.

A Győri Ítéltábla az elsőfokú végzést hatályon kívül helyezte, mert szerinte az elsőfokú bíróságnak ellenőriznie kellett volna, hogy a záróanyagba beállított kiadások ténylegesen felszámolási költségek-e. Az elsőfokú bíróság azonban a megismételt eljárásban minden további vizsgálódás nélkül kötelezte a felszámolót új zárómérleg és vagyonfelosztási javaslat elkészítésére és a jogtalanul felszámított felszámolási költségnek az adós pénztárába való befizetésére. A felszámoló nem teljesítette a felhívást, amely miatt a két érintett hitelező ismételten kifogást nyújtott be, aminek az elsőfokú bíróság részben helyt adott, de véleménye szerint a felszámoló felmentésének nem álltak fenn az eljárásjogi előfeltételei.

E végzéssel szemben a felszámoló élt fellebbezéssel, és a kifogás teljes egészében történő elutasítását kérte. Indokolásában arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget az ítéltábla korábbi végzésének, nem ellenőrizte tételesen a költségfelszámítást.

Az ítélet tábla a felszámoló fellebbezését részben megalapozottnak tartotta, mert az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárásban a Cstv. 56. § (1) bekezdése alapján, tárgyalás keretében a hatályon kívül helyező végzésben meghatározott szempontok szerint, a felszámoló költségfelszámítását tételesen ellenőrizve ismételten el kellett volna bírálnia. Az elsőfokú bíróság e kötelezettségeinek nem tett eleget, hanem tételes vizsgálat és tárgyalás kitűzése nélkül kötelezte a felszámolót új záróanyag előterjesztésére és a jogszerűtlenül kifizetett felszámolási költségek visszafizetésére.

Azonban a Cstv. 56. § (1) bekezdéséből következően a felszámolót új záródokumentáció benyújtására nem lehet kötelezni, így ő jogszabályt sem sértett akkor, amikor az ezt előíró felhívásban foglaltakat nem teljesítette. Jogszabálysértés hiányában pedig a hitelezőknek a felszámoló felmentésére irányuló indítványa sem bizonyulhat megalapozottnak.

A fenti jogeset is – bár nem vezetett a felszámoló felmentéséhez – rámutat arra, hogy a felszámoló jogállásának rendezetlensége könnyen teremthet ellentmondásos helyzeteket. Sok esetben pusztán a hitelezők szándékán múlik csak, hogy vitathatóvá tehető költségelemek minősítésében mutatkozó nézetkülönbségek a felszámoló pozíciójának megtámadásához vezetnek-e vagy sem. Ez kényszerűen bizonytalanságban tartja a felszámolót, hiszen így kénytelen lehet akkor is külső szakértők bevonása nélkül végezni a munkáját, ha egyébként ezt az adott eset igényelné.

Az ilyen jellegű bizonytalanságot a Cstv. vonatkozó szabályain kívül sok esetben a bírói gyakorlat is fokozza, mint ahogy például a következő bírósági határozat is: *„Ha a felszámoló a számára előírt feladatokat nem maga végzi el, úgy az azokkal kapcsolatos kiadások nem minősülnek felszámolási költségnek, hanem a felszámoló az igénybe vett teljesítési segédek díját a részére kifizetett felszámolói díjból maga tartozik fedezni. [...] A felszámoló tevékenységi körébe tartozik az ügyviteli szolgáltatás ellátása is, külön felszámolási költségként csak a felszámolás alatt tényleges tevékenységet folytató adós könyvelésével kapcsolatos kiadások számolhatók el.”*⁶⁶

A felszámoló felmentésére irányuló indítványok mennyisége szükségessé tette azt, hogy az ilyen irányú próbálkozásoknak korlátot szabjon a bíróság. Ezért egy másik jogeset kapcsán az illetékes másodfokú bíróság kimondta, hogy a *„felszámoló felmentése tárgyában hozott rendelkezés csak akkor alapos, ha a súlyos vagy ismétlődő jogszabálysértés a felszámoló terhére róható. A konkrét tényállástól függően kell*

⁶⁶ BH2004.385

elbírálni, hogy a felszámoló az őt terhelő, az adott helyzetben tőle elvárható gondosság követelményének megfelelően járt-e el”.⁶⁷

5.3 Összefoglaló értékelés a bírói gyakorlatról

Mind a vonatkozó jogszabályok értékeléséből, mind pedig a hozzájuk kapcsolódó szakmai és sajtóvéleményekből az vezethető le, hogy a kijelölési rendelkezések a jelen formájukban nem alkalmasak arra sem, hogy a felszámolót aggálymentesen, a korrupció gyanúja nélkül lehessen kijelölni általuk, de arra sem, hogy a kijelölési procedúra során a szakmai elvárások érvényre juthassanak általuk.

A már idézett BH2004.385 számú határozatból kiolvasható sarkos bírói véleménynél találunk megengedőbbet is, miszerint „a felszámoló feladatát elsősorban és nem kizárólag az adós munkaszervezete, illetve saját munkaszervezete igénybevételével köteles ellátni.”⁶⁸

E két példa is igazolja, hogy kapcsolódó bírói gyakorlat – vélhetően a bírák szemléletmódjának vegyessége miatt is – nem egységes, így nem képes a jogszabályi környezet hibáit kijavítani és ellentmondásosságát feloldani. Nem marad más hátra, meg kell találni a felszámoló kijelölésének azon módját, amely a szakma és társadalom lehető legszélesebb rétegei számára is megnyugtató megoldást kínál.

⁶⁷ BH2007.381

⁶⁸ BH2011.237

6. A felszámolók kijelölésével kapcsolatos statisztikai elemzés

Ebben a fejezetben annak próbálok utána járni, hogy az elektronikus kijelölés bevezetése óta kiosztott ügyek tényleges mennyiségi eloszlása visszaigazolja-e a jogalkotó azon szándékát, hogy a felszámolók között bizonyos súlyok figyelembe vétele mellett egyenletes ügyeloszlás valósuljon meg.

Nagy mennyiségű adat áll rendelkezésünkre arra vonatkozóan, hogy adott társaság egy adott évben vagy hónapban mennyi felszámolási kijelölést kapott valamely megyei vagy a fővárosi bíróságtól.⁶⁹ Arról viszont már sokkal kevesebb információ van, hogy a Felsz.kijr. szerint mennyit kellett volna kapniuk. Ehhez hónapról hónapra tudnunk kellene az egyes társaságokról azt, hogy változott-e a székhelyük, nyitottak-e új fióktelepet valamelyik megyében, vagy éppen bezártak-e egy meglévőt.

Ez a körülmény jelentősen megbonyolítaná a teljes állományra vonatkozó elemzést, de egy megfelelően kiválasztott részsokaság elemzésével is vonhatunk le helytálló következtetéseket a teljes sokaságra vonatkozóan. Ennek megfelelően az elemzés célpontjául a megfelelő számosság szempontját is figyelembe véve a budapesti székhelyű társaságok 2012. december havi, budapesti és a Pest megyei kijelöléseire szűkítettem le. A statisztikai számításokat a Melléklet tartalmazza.

A legfontosabb adatok: a tárgyhónapban 81 társaság rendelkezett budapesti székhellyel, a listán szereplő társaságoknak kiosztott ügyek száma a fővárosban 616, Pest megyében 82. Tekintve, hogy csak a budapesti székhelyű társaságokat vettem figyelembe, a mintában szereplő társaságok mind a fővárosi, mind pedig a Pest megyei listán azonos súllyal kellene, hogy szerepeljenek. A *Felsz.kijr.* 3. § (3) bekezdésének értelmében e társaságoknak közel azonos számú ügyet kellett volna kapniuk, tehát a fővárosban hetet vagy nyolcat, Pest megyében pedig egyet-egyet.

Ennek ellenére a ténylegesen kiosztott ügyek száma Budapesten 1 és 19, a megyében pedig 0 és 4 között szóródott. A fővárosi listán 9 olyan társaság van, amelyek négynél kevesebb, és 7 olyan, amelyik pedig tíznél több kijelölést kapott. A megyei listán 19 olyan társaság van, amelyik egyetlen kijelölést sem kapott, ezzel szemben pedig 6 olyan, amelyik kettőnél többet.

⁶⁹ <http://www.foe.hu/index.php?page=felszamoloi-kijelolesi-statisztikak> 2013. március 5-i állapot

A Felsz.kijr. 2010. július 1-e óta van hatályban, tehát kettő és fél éve kellene működnie a 3. § (4) bekezdés⁷⁰ szerinti kiegyenlítődének. Tekintve, hogy a kiszemelt hónapban a fenti különbségek láthatóak, egyáltalán nem tekinthető egyenletes eloszlásúnak az ügyek elosztása a társaságok között. Ennek három oka lehet. Az egyik az, hogy egy-egy hónapon belül nem sikerül megvalósítani ezt, másodikként az, hogy a hónapok közötti kiegyenlítés nem működik, a harmadik ok pedig az lehet, hogy egyik sem működik. Ha megtekintjük a többi hónap kijelölési adatait, ez utóbbi tűnik a legvalószínűbbnek.

Fenti adatok és folyamatok alapján okkal feltételezhetjük, hogy az egyenletes eloszlás követelménye sem a 3. § (4) bekezdésbeli kiegyenlítő szabállyal együtt, sem pedig anélkül nem valósult meg.

⁷⁰ Azokat a felszámolókat, amelyek folyamatban lévő ügyeinek száma a többiek aktuális ügyszámának számtani átlagát legalább kétszeresen meghaladja, csak a naptári hónap 8. napjáig történő kijelöléseknél veszi figyelembe a számítógépes kijelölést segítő program. Ezt a szabályt addig kell alkalmazni, amíg az említett arány fennáll.

7. A felszámoló kijelölésének szabályozása a nemzetközi gyakorlatban.

Átvételre érdemes megoldások

Ebben a fejezetben néhány európai ország kijelölési gyakorlatát tekintem át röviden. Célom, hogy összegyűjtsék néhány alkalmas módszert, szempontot, amelyek esetleges átvételével a jelenlegi magyar gyakorlatnál átláthatóbb, egyben racionálisabb és eredményesebb módon történhetne meg a felszámoló kijelölése.

Az egyes országokat egyrészt abból a szempontból próbáltam kiválogatni, hogy a hazánkkal hasonló fejlettségűek mellett gazdaságilag erősebb, komolyabb piacgazdasági tapasztalatokkal rendelkezők is legyenek közöttük. Másik válogatási szempontom pedig az volt, hogy nemzetközi összehasonlításban hazánknál jobb, illetve rosszabb korrupciós helyzetben lévők is szerepeljenek közöttük. A vizsgáldást csak a magyar *felszámolónak* leginkább megfelelő kategóriára szűkítettem, röviden érintve a főbb jellemzőit, feladatait és jogosultságait.

7.1 Belgium

Az érintett személyt fizetéseképtelennek minősítő ítéletében a bíróság egy vagy több felszámolót nevez ki. A felszámolók speciális képzettségű ügyvédek. Minden évben teljes körű jelentést adnak a bírósági vagyonkezelő számára a csődeljárás helyzetéről. A bírósági vagyonkezelő felügyelete alatt a felszámolók kezelik a csődvagyont és vagyonleltárt készítenek. A zálogjogosultak, jelzálogjogosultak és elsőbbségi hitelezők kivételével a hitelezőket is ők képviselik.⁷¹

7.2 Észtország

A felszámoló választása két lépcsőben történik. A hitelezői választmánynak jóvá kell hagynia a bíró által kirendelt felszámolót. Ha nem hagyják jóvá, akkor ők választanak felszámolót, amelyet viszont a bíróságnak kell jóváhagynia. Felszámoló csak és kizárólag kamarai tag lehet. Az észt felszámoló kamara biztosítja a kamarai tagok

⁷¹ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_bel_hu.htm 2013. március 5-i állapot

továbbképzését, weboldalán megismerhetők a kamarai tagok. A felszámolók kötelesek minden évben nyilvános vagyonyilatkozatot tenni.⁷²

7.3 Finnország

A csődnyilatkozatról a hatáskörrel rendelkező általános elsőfokú bíróságnak kell határoznia. A bíróság jelöli ki a csődbiztost, állapítja meg az elosztási rendszert és oldja meg a követelésekkel kapcsolatos vitákat, de a csődvagyon felett a hitelezők gyakorolják a legfelsőbb rendelkezési jogot. A legfontosabb döntéshozatali szerv a hitelezők ülése. A csődbiztos feladata a vagyon képviselése, ennek napi kezelése, a vagyonleltár és adósjelentés elkészítése, a követelések benyújtásáról szóló dokumentumok kézhezvétele és egy elosztásra vonatkozó javaslat elkészítése, kezeli és értékesíti a vagyonhoz tartozó eszközöket, és osztja el ezeket. A csődbiztossá kijelölt személynek meg kell felelnie a jogszabályban előírt alkalmassági követelményeknek, és mind az adóstól, mind a hitelezőktől függetlennek kell lennie.⁷³

7.4 Hollandia

A bíróság dönt a fizetéseképtelenségi eljárás engedélyezéséről vagy elutasításáról, az eljárás megindítását követően kijelöli a felügyelő bírót és a vagyonkezelőt. Utóbbit fel is mentheti, ha elhanyagolja jogi kötelességeit. Az eljáró bíró jogosult a vagyon kezelésével és felügyeletével kapcsolatos döntéseket meghozni, egyben felügyeli a vagyonkezelőt is. A vagyonkezelő feladatai: a törvény által előírt kötelességek adós általi betartásának felügyelete, valamint a vagyon kezelése és felszámolása.⁷⁴

7.5 Lettország

A felszámolóbiztos személyét a bíróság jelöli ki a fizetéseképtelenséggel foglalkozó állami szerv javaslata alapján. Felszámolóbiztos csak olyan természetes személy lehet, aki elsőfokú jogi, közgazdasági, vállalatirányítási vagy pénzügyi

⁷² Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok_no=0#news 39-46. oldal. 2013. március 4-i állapot

⁷³ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_fin_hu.htm 2013. március 5-i állapot

⁷⁴ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_net_hu.htm 2013. március 5-i állapot

végzettséggel rendelkezik, vagy legalább három éves vállalati vagy vállalatfelügyeleti szervnél, illetve végrehajtó hatóságnál szerzett szakmai tapasztalattal rendelkezik, felszámolóbiztosi képesítést szerzett.⁷⁵

7.6 Luxemburg

A csődügyekkel kapcsolatos hatáskör a területileg illetékes kerületi bíróságot, mint kereskedelmi ügyekben eljáró bíróságot illeti. Ez a bíróság hirdeti ki a csődöt megállapító ítéletet, megállapítja azt az időpontot, amikor a fizetések teljesítését felfüggesztették, kinevezi a különböző közreműködőket, a csődbíró vagy a kurátort, kitűzi a követelések bejelentésének határidejét és a követelések ellenőrzéséről szóló jegyzőkönyv lezárásának határidejét, illetve kimondja a csődeljárás lezárását. A vagyonkezeléssel a bíróság által kijelölt kurátort bízzák meg, akinek feladata, hogy az adós vagyonát értékesítse, és az értékesítéséből származó bevételt az elsőbbségi jogokra és a dologi biztosítékokra vonatkozó szabályok tiszteletben tartásával szétoszza a különböző hitelezők között.⁷⁶

7.7 Németország

A fizetéseképtelenségi ügyet tárgyaló bíróság felügyeli a fizetéseképtelenségi eljárás eljárásjogi lefolyását, közvetítőként és egyeztetőként működik közre az eljárás résztvevőinek tárgyalásain. A megindult fizetéseképtelenségi eljárásokban a hitelezők hozzák meg a központi döntéseket. A bíróságnak azonban sajátos hatáskörei és feladatai vannak az eljárás megindításakor. Többek között határoz a fizetéseképtelenségi eljárás megindításáról, az ideiglenes biztosítási intézkedésekről és a vagyonfelügyelő kijelöléséről. A bíróságnak kötelessége a vagyonfelügyelő felügyelete is. Intézkedéseinek azonban csak a jogszerűségét és nem a szükségességét ellenőrzi, és utasításokat sem adhat.

A fizetéseképtelenségi eljárás központi alakja a vagyonfelügyelő. Elsősorban ügyvédek, üzletemberek, könyvvizsgálók és adótanácsadók tölthetik be ezt a szerepet. A fizetéseképtelenségi eljárás megindulásával a vagyonfelügyelő átveszi az adós vagyona felett a kezelői és rendelkezési hatáskört. A hitelezők gyűlése jogosult másik

⁷⁵ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_lat_hu.htm 2013. március 5-i állapot

⁷⁶ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_lux_hu.htm 2013. március 5-i állapot

vagyonfelügyelő választani, őt ellenőrizni, és szükséges a hozzájárulása a vagyonfelügyelő különösen jelentős jogcselekményeihez.⁷⁷

7.8 Olaszország

A bíróság dönt a csődöt vagy felszámolást elrendelő végzés iránti kérelmekről és elrendelheti a kötelező felszámolást vagy jóváhagyhatja a hitelezőkkel kötött egyezsége irányuló kérelmeket. A bíróság lefolytatja továbbá a csődeljárást, részt vesz a kötelező felszámolási eljárásban, és a jogszabályban ráruházott hatáskörben jóváhagyja az egyezségeket. A bíróság által kijelölt csődgondnok feladata az eljárás szabályszerűségének biztosítása. A csődüggyvéd felel az eljárással járó lényeges műveletekért és a vagyon felszámolásáért. A hitelezők bizottsága felügyi és jóváhagyja a csődüggyvéd munkáját.⁷⁸

7.9 Szlovénia

Bírói tanács határoz a fizetéseképtelenségi eljárás megindításáról, az ügy bíróság elé vitelének módjáról, az adós értékesítéséről, a vagyonkezelő kijelöléséről és felmentéséről, a csődvagyon elsődleges felosztásáról szóló megállapodás-tervezetek jóváhagyásáról és az elsődleges felosztásról szóló határozat kibocsátásáról. A csődeljárásban a csődgondnok kijelölése kötelező. A tanács jelöli ki a fizetéseképtelenségi eljárás megindításáról szóló határozat meghozatalát követően.

A csődgondnokok fő feladata az adós vagyona és üzleti tevékenysége állapotának ellenőrzése, a bejelentett követelések vonatkozásában a hitelezők és adósok listájának ellenőrzése, a bejelentett követelések hitelességének ellenőrzése, a nem indokolt követelések kifogásolása, gyakorolja a vállalatirányítási szervek jogait és a tulajdonosi jogokat a csődeljárásra megállapított követelményeknek megfelelően, vezeti az adós üzleti tevékenységét, és képviseli az adóst.⁷⁹

⁷⁷ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ger_hu.htm 2013. március 5-i állapot

⁷⁸ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ita_hu.htm 2013. március 5-i állapot

⁷⁹ http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_sln_hu.htm 2013. március 5-i állapot

7.10 Összefoglaló értékelés

A fenti példákból megállapítható, hogy a különböző európai országokban többféle eltérő módszer is ismert a felszámolói minőségben tevékenykedő személyek kijelölésére és munkájuk felügyeletére, ellenőrzésére. Fontos megállapítás, hogy a jelenlegi magyar módszerhez hasonló elektronikus kijelölés sehol nincs.

Ebből az is könnyen levezethető, hogy az elektronikus kijelölés nem csodaszer arra, amivel a leginkább indokolták a bevezetését, azaz e nélkül is lehet korrupció- és befolyásmentesen végezni ezt a tevékenységet, akár a bíróság, akár a felszámolók oldaláról szemléljük a problémát.

Ezt azért jelenthetjük bátran ki, mert a példák között felsorolt országok közül jónéhány messze megelőzi hazánkat a korrupciós listákon. Példának okáért egy, a Transparency International által 2012-ben készített, 174 országra kiterjedő listán Finnország harmadmagával első, Hollandia másodmagával a szintén előkelő kilencedik helyen szerepel, Luxemburg tizenkettedik, míg mi a 46. helyen szerénykedünk.⁸⁰

Vélhetően több eredményt hoznak az egyéb módszerek. Németországban a magyarhoz hasonlatosan a hitelezők jogosultak a fizetéseképtelenségi szakértő személyének lecserélésre. Több ország, például Lettország alkalmazza azt a gyakorlatot, hogy a szakértői listára csak magánszemélyek kerülhessenek fel. A 4.5. fejezetben már hivatkozott, a Transparency International Magyarország által készített tanulmány is támogatná ezt a módszert, de köztes megoldásként legalább azt, hogy ha a magyar jogalkotás továbbra is csak gazdasági társaságok kijelölhetőségében gondolkodik, akkor meg kell teremteni a felszámoló biztosok közvetlen és személyes felelősségét.⁸¹

A jelenlegi magyar körülmények között azt már nehezen tudnám elképzelni, hogy csak magánszemélyek lehessenek felszámolók, de azt érdemes lenne megfontolni, hogy megfelelő szakmai és gazdasági feltételek megléte és igazolása mellett újra megnyíljon a lehetőség a magánszemélyek előtt is a névjegyzékbe való bekerülésre.

A finn példa - ahol a hitelezők gyűlése a csődvagyon feletti legfőbb döntéshozó szerv - azt mutatja, hogy a hitelezők által gyakorolható kontroll is hatékony eszköz lehet. Hasonlóan erős jogokkal rendelkeznek a hitelezők a német eljárásrendben is.

⁸⁰ <http://www.minimumplusz.hu/2012/12/07/korrupcios-lista-2012-transparency-international/> 2013. március 6-i állapot

⁸¹ Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, készült 2011. december 12. http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok_no=0#news 40-41. oldal.

Fontos elem még a kijelölhetőség speciális szakismeretekhez és feltételekhez való kötöttsége is, ez tulajdonképpen minden országban megfigyelhető, ebben viszont Magyarország sem kivétel.

Álláspontom szerint az észt szabályokban van a legtöbb olyan elem, amelyek valóban hatékonyan segíthetik elő az eljárások aggálymentes lefolytatását. Ilyenek például a felszámoló kétlépcsős kijelölése, a kamarai tagság előírása, a kamarai tagok internetes megismerhetősége, az évenkénti kötelező vagyonyilatkozat. Ezek mindegyike olyan eszköz, amelyeknek esetleges átvételét szintén érdemes lenne megfontolnunk.

8. Összefoglaló következtetések a felszámoló kijelölésének szabályozásáról. Megoldási javaslat a diplomamunka célkitűzésének tükrében.

Dolgozatomnak két fő célkitűzésem volt, amelyek nem lehet elválasztani egymástól. Egyrészt próbáltam feltárni, hogy a korábbi és a hatályos szabályok mögött *milyen kijelölési elv húzódik meg, és megvalósulnak-e az elvhez kapcsolódó jogalkotói célok*, másrészt pedig azt, hogy *nem lehetne-e hatékonyabb, a társadalom érdekeit jobban szolgáló módszert alkalmazni*.

Visszatekintve sajnos azt kellett megállapítani, hogy a felszámoló kijelölésének kezdeti szabályozását egy olyan szemlélet hatotta át, amit a való életből adódó körülmények felülírnak. A jelenlegi piaci és finanszírozási körülmények között *nem lehet a felszámolókra úgy tekinteni, mintha csak és kizárólag az államigazgatás kinyújtott kezeként végeznék a munkájukat*. Ha az állam a kiosztott feladatok elvégzéséhez szükséges forrásokat nem teremti meg, akkor óhatatlanul érdekütközés lép fel közte és a felszámoló között. Ez önmagában nem lenne baj, ha a kapcsolódó jogszabályok is tekintettel lennének erre a körülményre, ám *Az elektronikus kijelölés bevezetése előtti szabályok a kinyújtott kézként eljáró felszámoló szemléletének keretében születtek és csak ezen a szemléletrendszeren belül változtak. Ez koncepcionális hiba, nem is sikerült a folyamatos módosításokkal sem megfelelő megoldást találni a probléma megoldására*.

A jogalkotó is azt tapasztalta, hogy nem éri el a szándékát. Sok esetben a kijelölő bírák és a felszámolók közötti kapcsolat minősége nagyban befolyásolta, hogy ki kap anyagilag előnyös, és ki az, aki inkább hátrányos ügyeket kap. *Az elektronikus úton történő kijelölés elsődleges célja a külső befolyástól teljesen mentes kijelölési procedura megalkotása volt. Ez önmagában teljes mértékben akceptálható cél, de minden más szempont háttérbe szorult. Még azok is, amelyeket egyébként nevesít a jogszabályi környezet: arányos munkaelosztás, költséghatékonyság, szakmai felkészültség szerepe*.

Az *arányosság* problémáját a jogszabály szövege az ügyszám-egyenlőségre próbálta leszűkíteni, de ahogy a 6. fejezetben láthattuk, még ez *sem valósult meg*, és ez még csak a kisebb baj. A nagyobb probléma az, hogy a szakmai hozzáértés, a felszámoló társaság kapacitása, szakember gárdájának mérete, kapacitása egyáltalán nem érvényesül a kiválasztás során. Ez rengeteg gyakorlati problémát eredményez, és nem ösztönöz sem a szakmai fejlődésre, sem pedig az adott társaság fejlesztésére.

Amint az a 7. fejezetből megállapítható, *nem az elektronikus kijelölés a gyógyír a korrupció megszüntetésére*. A bíróságoknak megfelelő tapasztalattal kell rendelkezniük arra vonatkozóan, hogy egy konkrét adós kapcsán az illetékességi területükön tevékenykedő társaságok közül melyiket tartják a legalkalmasabbnak. Természetesen annak terhe mellett, hogy az ellenőrzésére jogosult szerv számára döntésüket alaposan meg is tudják indokolni. *A társadalom számára véleményem szerint az lenne a legelőnyösebb, ha elsősorban a szakmai szempontok szerint születnének meg a kijelölési döntések.*

A szakmaiságra alapozott kijelölési rendszert nagyban segítené, ha nem csak a korábbi tapasztalatok, esetleges szubjektív benyomások alapoznák meg a bírák döntését. Ehhez persze objektív mutatószámokon alapuló értékelési rendszer kellene, aminek a kialakításához szerintem már jó alapot nyújtana a felszámolók névjegyzékéről szóló 114/2006. (V.12.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében található rendszeres szakmai beszámoló adattartalma. A beszámolóban jelentendő adatok, információk alkalmasak arra, hogy megfelelően minősítsék a társaságokat. A jelenlegi szabályozásból az alábbi adatok rendszeres elemzésén, értékelésén alapuló lista készítését javaslom:

- foglalkoztatottak, tartós megbízási jogviszonyban állók száma, szakirányú szakképesítéssel rendelkezők száma;
- éves beszámoló szerinti árbevétel megoszlása a felszámolási, csőd, végelszámolási, adósságrendezési és az egyéb gazdasági tevékenységek között;
- kimutatás a lejárt tartozásokról, van-e ezzel összefüggésben végrehajtási eljárás, kibocsátott fizetési meghagyás;
- a felszámoló szervezet közreműködésével lefolytatott eljárások száma: folyamatban lévő csödeljárások, felszámolási eljárások és más bírósági nemperes eljárások száma, amelyekben a felszámoló szervezetet a bíróság kijelölte;
- a tárgydőszakban jogerősen befejezett ügyek száma és átlagos időtartama, ezek megoszlása eljárástípusonként;
- volt-e olyan jogerős bírósági döntés, amely a felszámoló szervezetet az adott eljárásban felmentette, ha igen, mely rendelkezés alapján: összeférhetetlenség, jogszabálysértés, mulasztás, hitelezők kezdeményezésére, felmentések száma, ügyszámuk;
- volt-e olyan jogerős bírósági döntés, amely megállapította a felszámoló szervezet jogszabálysértő tevékenységét, mulasztását, ha igen, ezek száma, ügyszáma, a bírósági határozat szerint megszegett jogszabályhelyek felsorolásával;

- hitelezői igények befogadásával, besorolásával, más jogi kérdésekkel összefüggésben a felszámoló intézkedését megváltoztató bírósági döntések száma, ügyszáma;
- volt-e a fentiekén kívül olyan jogerős, elmarasztaló bírósági, hatósági döntés, amely a felszámoló szakmai, gazdasági tevékenységével függött össze, ha igen, ezek száma, tárgya, ügyszáma;
- volt-e olyan jogerős bírósági ítélet, amely a felszámolási értékesítési szabályok felszámoló általi megsértése miatt a szerződés érvénytelenségét állapította meg, ha igen, ezek száma, tárgya, ügyszáma;
- volt-e olyan jogerős bírósági ítélet, amely a felszámoló szervezet ezen tevékenysége miatti kártérítési felelősségét állapította meg, ha igen, ezek száma, tárgya, ügyszáma;
- volt-e olyan jogerős bírósági ítélet, amely a felszámoló szervezet felszámolóbiztosának vagy más személynek a büntetőjogi felelősségét állapította meg a felszámoló ügykörében eljárva, ha igen, ezek száma, tárgya, ügyszáma;
- volt-e a felszámolóval szemben lezárt etikai eljárás, amely elmarasztalást tartalmazott, ha igen, ezek száma, tárgya, ügyszáma;
- a felszámolóval szemben érkezett panaszok száma, az elintézésük módja;
- a felszámoló által a tárgyidőszakban befejezett értékesítési eljárások főbb adatai, ezek száma, átlagos árbevétel;
- a csődeljárások és felszámolási eljárások esetén milyen hányadban került sor a gazdasági tevékenység folytatását célzó intézkedésre;
- a tárgybeli időszakban jogerősen befejezett csődeljárásokban a csődegyezségek megkötésének aránya, az egyes hitelezői csoportok kielégítési arányára vonatkozó összesített adatok;
- a jogerősen megszüntetett csődeljárások esetén a csődegyezés elmaradásának okai;
- volt-e a felszámolónál jogerősen lezárt adó- vagy más hatósági, törvényességi felügyeleti eljárás, megállapítottak-e jogszabálysértést, ezek száma, ügyek jellege;
- folyamatban lévő csőd-, felszámolási, kényszervégelszámolási eljárásokban a felszámoló által a fedezetelvonó ügyletek megtámadása érdekében, csőd- vagy más gazdasági bűncselekmény gyanúja miatt, az adós volt vezetői, tulajdonosai ellen indított vagy kezdeményezett eljárások eljárástípusonként csoportosítva;
- felszámolás alatt álló adós gazdasági társaságok követeléseinek érvényesítésére vagy végrehajtásuk kezdeményezésére irányuló eljárások száma és a követelések behajtásának átlagos hányada;

- folyamatban lévő, valamint jogerősen lezárt nemzetközi vonatkozású csődeljárások és felszámolási eljárások száma;
- a felszámoló szervezetében, vezetésében, tulajdonosi körében bekövetkezett változások, ezek okai, tagok személyes közreműködési kötelezettsége;
- a felszámoló vezetői, tagjai, foglalkoztatottjai által elkezdett, befejezett képzések, továbbképzések száma, ezek típusa, folyamatban lévő vagy befejezett képzések, továbbképzések száma, típusa; tudományos kutatási program;
- a felszámoló részesült-e szakmai elismerésben, és ha igen, kitől;
- szerepel-e a minősített adózói, köztartozásmentes adózói adatbázisban; minősített könyvvizsgáló cégek nyilvántartásában, közbeszerzési törvény szerinti minősített ajánlattevői adatbázisban, ha igen, az erre vonatkozó adatok, ISO minősítés.

Véleményem szerint a fenti szempontrendszer segítségével kialakított szakmai minősítő lista egy arányos pontozási rendszer mellett, kiegészítve néhány, a szakmai tevékenység minőségét jellemző hatékonysági mutatóval, illetve a hitelezői oldaltól kért beszámolókkal, megfelelően segítené a bíróságokat abban, hogy egy adott ügyben a lehető legmegfelelőbb felszámolót jelöljék ki. Előtérbe kerülne a szakmaiság, nyomon követhető lenne a társaságok leterheltsége, és minden felszámolónak az lenne az érdeke, hogy a rá bízott adósi vagyon a lehető legnagyobb hatékonysággal ossza szét a jogos hitelezői igények között.

Nagyon bízom benne, hogy a közeljövőben bekövetkező kijelölési szabályváltozások ebbe az irányba indulnak el, ami számomra komoly visszaigazolást jelentene.

Melléklet a 6. fejezethez

Budapesti székhelyű felszámolók 2012. december havi ügyszámai	Főváros			Pest megye			Összesen		
	Tényleg es	Súly szerint	Eltérés	Tényleg es	Súly szerint	Eltérés	Tényleg es	Súly szerint	Eltérés
A CONT(Ó)-ROLL	8	8	0	1	1	0	9	9	0
ABSOLVENTUM	6	7	1	0	1	1	6	8	2
ADVOCAT	6	8	2	0	1	1	6	9	3
ÁFI	3	7	4	1	1	0	4	8	4
ARGREEMENT	4	8	4	3	1	2	7	9	2
AGRO-ALBA	4	7	3	1	1	0	5	8	3
AGROBRÓKER	7	8	1	2	1	1	9	9	0
ALEXANDER & CO.	7	7	0	0	1	1	7	8	1
ALLEGO	9	8	1	0	1	1	9	9	0
APM	10	7	3	4	1	3	14	8	6
BIS	9	8	1	0	1	1	9	9	0
BROSS	6	7	1	0	1	1	6	8	2
BUDAPEST HOLDING	5	8	3	2	1	1	7	9	2
BUDAPEST INVEST	7	7	0	3	1	2	10	8	2
CASH & LIMES	11	8	3	0	1	1	11	9	2
CCA	1	7	6	0	1	1	1	8	7
CÉG FELÜGYELET	12	8	4	4	1	3	16	9	7
CÉG-CONTROLL	7	7	0	2	1	1	9	8	1
CÉL-ORG	7	8	1	1	1	0	8	9	1
CMB	8	7	1	0	1	1	8	8	0
CONCORDAT	10	8	2	1	1	0	11	9	2
CONCUR	5	7	2	0	1	1	5	8	3
CRAC-ORG	2	8	6	1	1	0	3	9	6
CREDIT AUDIT	9	7	2	2	1	1	11	8	3
CREDIT PLUSZ	2	8	6	1	1	0	3	9	6
CSABAHOLDING	16	7	9	1	1	0	17	8	9
DECIMA	8	8	0	2	1	1	10	9	1
DELTA NOVA	7	7	0	1	1	0	8	8	0
DR. FELSŐ	11	8	3	0	1	1	11	9	2
Dr. HETÉNYI	6	7	1	3	1	2	9	8	1
DUAL-PERFEKT	5	8	3	0	1	1	5	9	4
DUNA LIBRA	8	8	0	2	1	1	10	9	1
ECONOMIX	8	7	1	2	1	1	10	8	2
ETALON-SOLVENT	7	8	1	2	1	1	9	9	0
EXEREM	6	7	1	2	1	1	8	8	0
FACTOR	10	8	2	0	1	1	10	9	1
FELSZÁMOLÓ-REORG	8	7	1	1	1	0	9	8	1
FISKÁLIS	9	8	1	2	1	1	11	9	2

Budapesti székhelyű felszámolók 2012. december havi ügyszámái	Főváros			Pest megye			Összesen		
	Tényleges	Súly szerint	Eltérés	Tényleges	Súly szerint	Eltérés	Tényleges	Súly szerint	Eltérés
GORDIUS CONSULT	10	7	3	1	1	0	11	8	3
HATÁRKÖ '93	9	8	1	0	1	1	9	9	0
HUBERTUS	2	7	5	1	1	0	3	8	5
HUNYADI	8	8	0	1	1	0	9	9	0
INSOLVENT	13	8	5	0	1	1	13	9	4
INVEST ALMANACH	3	8	5	0	1	1	3	9	6
KELET-HOLDING	7	7	0	1	1	0	8	8	0
KERSZI	14	8	6	3	1	2	17	9	8
KESZAU-SOLDER	3	7	4	1	1	0	4	8	4
KOSSUTH HOLDING	7	8	1	1	1	0	8	9	1
KURÁTOR-FELSZÁMOLÓ	19	8	11	0	1	1	19	9	10
KVANTÁL	9	8	1	0	1	1	9	9	0
LEASCENTER	11	8	3	1	1	0	12	9	3
LIKVID-B	10	8	2	1	1	0	11	9	2
LQD	7	7	0	2	1	1	9	8	1
MAROSHOLDING	14	8	6	1	1	0	15	9	6
MÁTRAHOLDING	7	7	0	2	1	1	9	8	1
MININVEST	8	8	0	1	1	0	9	9	0
NOVALIKVID	2	7	5	1	1	0	3	8	5
NOVUM	12	8	4	0	1	1	12	9	3
PACTOREX HOLD	5	7	2	1	1	0	6	8	2
PANNON-FELSZÁMOLÓ	9	8	1	0	1	1	9	9	0
PARA	9	8	1	0	1	1	9	9	0
PÁTRIA CONSULT	9	8	1	2	1	1	11	9	2
PÉNZINFÓ FELSZÁMOLÓ	10	8	2	0	1	1	10	9	1
PK-ECONO	4	8	4	0	1	1	4	9	5
PRE-ACTIVE	7	7	0	0	1	1	7	8	1
PRO-CREDITOR	14	8	6	1	1	0	15	9	6
RATIS	6	7	1	3	1	2	9	8	1
REÁL HOLDING	8	8	0	1	1	0	9	9	0
SERATUS	8	8	0	0	1	1	8	9	1
SONTEN	2	8	6	1	1	0	3	9	6
STANDARD	5	7	2	0	1	1	5	8	3
TAX-AUDIT	9	8	1	0	1	1	9	9	0
TAXCO	5	7	2	1	1	0	6	8	2
TIZEK	9	8	1	2	1	1	11	9	2
TM-LINE	8	8	0	0	1	1	8	9	1
TREND	4	8	4	0	1	1	4	9	5

Budapesti székhelyű felszámolók 2012. december havi ügyszámai	Főváros			Pest megye			Összesen		
	Tényle ges	Súly szerint	Eltérés	Tényle ges	Súly szerint	Eltérés	Tényle ges	Súly szerint	Eltérés
VADÁSZ & PARTNER	9	8	1	2	1	1	11	9	2
VÁLSÁGMENEDZSER	8	8	0	0	1	1	8	9	1
VECTIGALIS	5	7	2	2	2	0	7	9	2
VIENNA CONSULT	7	8	1	1	1	0	8	9	1
YPLON KFT	7	7	0	0	1	1	7	8	1
ÖSZESEN	616	616	180	82	82	62	698	698	196
Statisztikai eredmények									
SZÓRÁS	3,30			1,03			3,47		
VARIANCIA	10,87			1,06			12,06		
ÁTLAGTÓL VALÓ ÁTLAGOS ELTÉRÉS			2,22			0,77			2,42
MAXIMUM	19			4			19		
MINIMUM	1			0			1		
SZÓRÓDÁS	18			4			18		
MÓDUSZ	7			0			9		
MEDIÁN	8			1			9		

Felhasznált joganyagok jegyzéke

- 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról a korábbi szövegváltozatokkal együtt
- 167/1993. (XI. 30.) Korm. rendelet a felszámolók névjegyzékéről
- 114/2006. (V. 12.) Korm. Rendelet a felszámolók névjegyzékéről
- 36/2010. (V. 13.) IRM rendelet a felszámolók, a vagyonfelügyelők és az ideiglenes vagyonfelügyelők elektronikus kijelölésének szabályairól
- 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól
- 1697/B/2010. számú AB határozat
- BH1996. 112.
- BH2004.385
- BH2007.381
- BH2011.237
- Győri Ítélőtábla az Fpkhf.II.25.303/2006/2. számú végzése

Felhasznált irodalom jegyzéke

- <http://www.feketelista.hu/toplistak-megtekintese/felszamolasi-intezkedesek-szama/>
2013. február 15-i állapot
- http://www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/gaz/tablgaz1112_13.html
2013. február 12-i állapot
- Tóth Mihály – Török Gábor: Csődjog; HVG-ORAC, Budapest 2001.
- Csőke Andrea (szerk.): A csődtörvény magyarázata; CompLex, Budapest 2009.
- Jegyzőkönyv a FOE 2009. március 4-i rendkívüli cégvezetői üléséről
- FOE Szakmai Bizottság 2009. augusztus 26. Javaslat
- IX. FOE Szakmai napokon megtartott cégvezetői értekezletről készült Jegyzőkönyv
- A Magyar Ügyvédi Kamara Törvényelőkészítő és Elvi Bizottságának 2010. április 27-én kelt levele Dr. Lévayné dr. Fazekas Judit, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium szakállamtitkára számára
- <http://www.origo.hu/jog/20090529-nagyon-intelligens-szoftver-kell-a-felszamolok-sorsolasahoz.html> *2013. február 10-i állapot*
- <http://www.jogiforum.hu/hirek/23092> *február 10-i állapot*

- <http://www.vg.hu/kozelet/jog/megporgetik-a-felszamolokat-316480>
február 10-i állapot
- FOE Szakmai Bizottság: A felszámolók jogállásának értelmezése és ennek jogszabályi ellentmondásai, a következetes értelmezés érvényesítésének területei.
Készült: 2011. március 23
- <http://www.foe.hu/index.php?page=felszamoloi-kijeloelesi-statisztikak>
2013. március 5-i állapot
- A Transparency International Magyarország észrevételei a Cstv., a Gt., a Ct., és az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvénytervezettel kapcsolatban, *készült 2011. október 20.; 2013. február 13-i állapot:*
http://www.transparency.hu/A_Transparency_International_Magyarorszag_a_felszamolasi_eljarasokrol?bind_info=page&bind_id=463
- Transparency International Magyarország: Korrupciós kockázatok a felszámolási eljárásokban, *készült 2011. december 12; 2013. február 13-i állapot:*
http://www.transparency.hu/felszamolasi_eljarasok_?no=0#news
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_bel_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_fin_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_net_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_lat_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_lux_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ger_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_ita_hu.htm
- http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_sln_hu.htm
mindegyik 2013. március 5-i állapot
- <http://www.minimumplusz.hu/2012/12/07/korrupcios-lista-2012-transparency-international/> *2013. március 6-i állapot*